ССОР

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Арадуьйл 1923 шера дене

Советски Союза Коммунистически партин Нохч-Гlалгlайн обкома, Нохч-Гlалгlайн АССР Лакхехьарчу Советан а Министрийн Советан а орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

№ 44 (2880). | Шоатта, 11 апрель. 1964 шу. | Мах 2 кап.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА КХОАЛАГІА СЕССИ

Селхан Грозне Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета (кхоалагlа кервача) сесси хилар.

Лакхехьарча Совето дуцца отталь дешаш чloarlзу:

1. Нохч-Гlалгlай АССР-е уназцlено лоравра мишта латти из тоазра де дезарехь.

2. «Нохч-Гlалгlай АССР-е бахача наха дешa доача гlулакхий хьалахи уж тоадара де дезарехь» Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совето 1963 шера 22 марта бaь сопам кхочаш мишта бу.

3. Шоллагlача кхоалагlача сессешта юкъерча хана Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо тlанйдаь Указаши сопамаши чloarlдар.

Дуцца оттадача хьалхарча дешах доклад йир республика уназцlено лоравра министра М. Т. Мазербиева. Содоклад йир республика Лакхехьарча Совета уназцlено лоравреи социальни lалашони массаза йолча комисса председателя депутата Е. Ф. Шестаковас.

Доклахи содоклади чакхъьаьнначул тlехьагlа преташ хилар.

Шоллагlача дешах информаци йир республика Министрий Совета председателя заместителя депутата В. Д. Сухина. Кхоалагlача дешах доамбир Лакхехьарча Совета Президиума секретара депутата Н. А. Сыщикова.

Дийцача дешах доагlаш дола Закон а сопамаш а тlайцар Лакхехьарча Совето.

Сесси балхах йола отчет газета тlа кена тохаргья.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА КОММУНИСТИЧЕСКИ БОЛАМ КХОТАББЕННА ХИЛИЙТАРА ТІЕХЬА

КПСС-о ЛОАТТАБЕЧА КЪОВСАМАХ

1964 шера 14 февртале КПСС ЦК Пленуме новкъоста М. А. Суслова яь доклад

(Дlахододар. Долалур газета 42-чан 43-чан номерашш тlа).

Е хьалал оаш КПК ЦК кулгалхоша капитализмацарча экономически нуьл дукьал лу къамальлаш. Дош кердача тайпара оттадела дий из? Даь, из машаре боалам хьалбарах юха довла а ялаш «революционни тlема», тера бе а делла дунен революцин «хьалха теттара» тактиката ховла юха Троцкие къаьна установка кердайоалхийта да.

Хоаш да «перманентный революци» хьакъехьарча троцкистий теоре бокъоша бола чулоацам дукхьал пунел латташ хиина хилар. Цу дешах троцкизмаца хоаттабаь къовсам исторически лоархlам болаш хиинаб. Из чакхбалара тийша хиинад дуне тlа эггара хьалхарча социализма мехка гlудакх, беррагача дунен революциони болама гlудакх. Фу хургдар, нагахьа сайна вай шарте цу тайпара курс хьалийца яларе? Из дунен империализма дукьал бе гора а доацаш юсаргъяр, тlом хьоабича империализма етта хlалъюсаргъяр.

«Революционни» заастирай новкъа гlорга е социализма дунен система экономически политически яха чloarlбарах йола, хlара мехка класса чура вlашдукьалеаш къарах хьадиначa революцех Ленина хьайрий бахза лоархlам а бей капиталистически махкашка революционни болами халкъий къамаш-мукъадакъаре къовсамх дегlаахара йола ленински курс хьалловсаргъя — из дош да хlана бонкьалдар вьйча китайски кулгалхоша вайна къовса гlертар.

Кхы хlоаигагlа гучайоалаш яц троцкизмацарa гаргало социалистически мехкаш «буржуазни пакъ тlа далар» кхерам ба нахча китайски теиса тlа а. Цу тайпарча хургдоацараша жоп душ вай ада йиш йолаш да — Из кердa дац, из тха партена зева да. Из — хlапа шедача хьадаштела хьекжа юха кардалоаха СССР «термидорцански» паччадьаьлкенга «сургьй» лыьача троцкистий аьдит да.

Йовза дацйй вайна революци бовкхача а социализм хьалдеча а ямел lоткъамел лоархlам лакхбеш болча китайски концепцецара троцкизмаца оамалаш?

Вlашш нийсьал оаш, шитта КПК кулгалхой уйлаш хlанзарча троцкизма «плеяница». Цхьаннена а хеталой-теш Азе, Африка, Латински Америка районаш «дунен революци дукlа керттера зона» лархlеш йола китайски теори — из оригинальни соченени а дьйна? А, из машра йола хlанзарча троцкизма керттера ярех цхьа теме я. IV (троцкистски) оалаш болча Интернационала решеи тlа lодаша йиш я; «1919—1923 шш. 1943—1948шш. вай шоллагlхоа тlехьа боагlаш революци хlаьта 1934—1937 шш. хиина карол хlамагlа йола революцин эшар бахьан долаш дунен революце керттера центр хиина колониальни дунехах хиинай».

Из ба шоана китайски кулгалхой политически хьаькъала хьест!

Хlанзарча троцкистий йоазонаш тlа кхы а корадоагlаргда, шоаш долча бесса китайски кепа йоазон оагlонаш тlа доахаш дола цар «революционни принципаш» а оалаш дола «ультраэ-революционни хабараш». Тайп-тайпара социальни строй йола пачхьалкхенаш вlашa гlулакхаш а леладеш машаре ехилга «хиза йиш ца хиларя» сонамагlа дерригача мехкашкарча болхлой класса зене а да», хlана аьнча цо дут «капитализма позици чloarlъяргa, социализма позици мелъяргa», ахаш цlоагlарч детт троцкисташа. Бокъоша вола революционер, доакхаш а дош кхайкалу цар, «лархlа веза... кхера а ца кхеташ капитализмо кийчбеча атомни тlема дукьал отта хийча волл» я кх. дl., шитта цунах тарра.

Цул тlехьагlа тамаш е еaй хlанзарча троцкизмана керте летторпаша КПК кулгалхоша яхаш дьйрах (дахача шера юкъе Латински Американерча цхьан троцкизма керте латтачо Пасадаса цьнешеь тайпара): «Новкъостий кулгалхоша, революционни выводий хьесапе оаш хьалхадоаха довриги дешаш, алкха шун теоретически политически балхах хьахиния да аьнна ала йиш йолаш дац шо. Уж IV Интернационала выводаш я».

Цхьа бахьан доацаш дац, моллагlе тишбенна бола шоай болам юха дийнбарах бола тешам троцкисташа китайски кулгалхой хlанзарча политически курсаца гучхахьа бувзаш хилар. «Китая Компарте политически позицеш, — яздаь цар «Интернационала» алхатlача конгресса «манифесть» оалаш йолча тlа, — хьахьокх дlавкхача хана троцкизма цlаххха а цо хиина тайпа болх бара йола йоккхий торонаш хьахулаш хилар».

Из дерригa шоаш па дуьш саина ба китайски кулгалхой. Церна хийтта хургда, гучох, шитта. «Хlанзара троцкизм — дукха йовзаш течение а мичай. цул идеех «китаизированни» тайпара хийца а хийца, кайпа оца мегаргба-кх, аьнна». Бакъда из гале чу лочкъа лургьиц. Китайски кулгалхоша, шоаш хlеяш ийо бокъонца боле хьаст хьояхь по бой а, церна могаргдаш шоай уйлаш къаьнарча а хlанзарча троцкизма уйлаш цхьан тарлуш хилар къайлададахьа.

Китайски кулгалхоша троцкисташа санна, коммунистически болаше фракцеш группировкаши пapгlато кулга дlадец, цуна юкъе цар методаша хlал гlоале тайша болх лелабу. Вайна гаций китайски пропаганда КПСС, Франца, Итале, США, Инде, кхыча мехкий компартой кулгалхошта дукьала лелайу вьилиттаи бийна бадоча хана тlехьа а болхлой класса гlорбаьнача баьччаех во Дар мишта оргlар теш кхаш уйлаш ош болча троцкистий йовзаш йола «почерк» хилар?

КПК кулгалхой цу тайпарча гlулакхаш шоаш раьза хилар хьайла кхахьац хlанзарча троцкисташа. Троцкистски «Интернационала» вlашагlхийттача секретарната, дахача шера июль чакхбоаллаш Парижe вела техача заявлене тlа тешаш беннаб китайски кулгалхошта, КПСС а, хlаьта шитта индийски, американски, французски, итальянски, кхыча компартешта а дукьаларча къовсаме шо «уч хьаллоацаргхиларах». 1963 шера аькхи хиинача шйй заседане «Интернационала» исполкомо дьархlача резолюце тlа могадьб «китайнаша вlашагlххетар исторически лекхара, хlаьта IV Интернационала китайски новкъосташтен юкъе цхьа фронт вlашагlйоллара тlехьа къовсам лоаттабелгеь».

Цу бакъдараша шоаш хьахьокх гlулакх миштад. КПСС-еи дунен коммунистически болами лоаттабеча хьовсама логика тlатlе чloarlarlа дегlала бут КПК кулгалхой марксизмаи ленинизмаи эттара дарагlа болча моастагlчоа, троцкизма.

Ала доагlаш да, шийй хана китайски кулгалхошта шоашта а гуш хиинад Китая Компартена кагийбуржуазе lоткъам лоаттабар кхерам хилар. «Вай парти, — яьхад, масела, Мао Цзэ-дуна, — цу общественни прослойка гона юкъе хиларал совгlа, цуна шийна чу а дукха дукхагlа барааш кагийча буржуазех хьабаьча ба... Кагийбуржуазни идеологе дерриra бозаш хаст-каста хоалуш да вай парте». (Мао Цзэ-дун, том 4, оагl. 386—387). Кагийбуржуазни идеологи, яьхад цо кхыча моттиге, гуш я КПК «цхьа аьрдехьен тlаккха аьттехьен лелхаш хиларца, аьрдехьарча революционни хабараштен ловзугаштен тlаккхуш хиларца, сектантски уйлай гуттарлa, авантюризмаца».

Нийса яздаьд цхьан хана китайски кулгалхоша! Бакъда хlана кагийбуржуазега бовлара кхерамах ца лурца сецаб уж. Кагийбуржуазни идеологи церна шоай уйлашка, цар политически дипе, цар балха методашка кхоьлларах дац-теш из?

Хlаьта Китай санна болча мехка, шитта царски Росси а цига пролетарски боеца баха вах кулгагlа хиларах коммунисташ фийла хила безаш бар кагийбуржуазни уйлаци традицеш болхлой класса мугlарашта юкъе ца хилийтара. Вай партена Ленина хьахиллеца из декхар кхочаш мегад. Из юкъьаьна дешь пролетарски классопи къовсама школа яьккха йола, йоккхача промышленностаца бувзам болаш йола дешалерча болхлой класса, парти хиннай. Принципиальни лоархlам болаш хиинад цу хана Ленинен большевикашен беррига дунен пролетарски болача опыт дарзе лушаш хилар. Маркса Энгельса lалаш социализма принципашен идеалашен хьалхе дилар.

Хетаргахьа Китая Компарте кулгалхой кхоачамбалла марксистско-ленински закалка йоацаш ба кагийбуржуазне стихе низа чloarlа дукьал отта, пролетарски социализма лица лоре. Алхха пуипа мара дацяя йиш йолаш дац цар чуръе а, шитта цар арахьарча а политика кагийбуржуазни идеологе шйй печать тоlаш [illegible].

Вай безам бацар КПК кулгалхой чурча политиках долча лешаех хьохадала. Бакъда дунен халкъашта юкъерча арене китайски кулгалхоша лаьца авантюристически курс чурча политиках долча цар гlалатанца юкъаннa хилар дувцанза далла цувах.

Дерригача мехкашкарча марксисташа-ленинисташа хlана ховш да «докхача кхоосабалареь» халкъа коммунаши политика оалаш йолчох хьахиниар. Общественни дегlаахара хилахза ергйоаличе этапех «леваш» хьесапе етlехьтоосабала» гlертигa бlарта па гуш диса йиш да ну политике.

Вай парте масса хана а йоагlача тайпара лоархlаш хиинай революце котъяннача тlехьагlа демократически социалистически хувцамаш лаш lоль китайски коммунистий опыт. 1949 шера дена 1957 шерага кхаччалца Китая Компарте, реалистически курс а лелаеш, кхыча социалистически мехкий опытах пайда а эцаш, цар шо хьаллоацаш хилар дарзе а лушаш, моцк экономически социально-политически дегlабоалабара дьикъе доккхий толамаш дьйлад. Советски нах чloarlа раьза бар уж толамаш доахаш.

Бакъда 1958 шера па курс цlаьхха хьожа а хьеже хийцар «цхьа цlеча байракха — генеральни лини, йоккха кхоссалар, халкъа коммунаш», оалаш йолча курсаца. 1956 шера кхаь шетилетках кхы дукхагlа хане кхоачаш ле лаьрхlа хиина дакхаре китайски кулгалхоша лаьрхlар массех шера [illegible]. Лаьрхlа дар пхе шера (1958—1962 шерашка) промышленноста валови продукци 6,5-аза дактье (шера юкъера лаьрхlача 45 процент лакх а еш!), хlаьта юрта бозхама валови продукци — 2,5-аза (шера юкъера лаьрхlача 20 процент лакх а еш!).

Уж планаш уттаьй цхьаьна тайпара экономически дара хlаа йоацаш, мехка реальни торонаш ла лоархlаш. Юрташка вlашагlъекха хиина халкъе коммунаш кхаь-ди шера е пхе-ди шера «коммунизме тоссабелар» lалаш да доаш хиинай.

Цу экспериментех хьакхиар массанена а хоаш да: КНР экономика массех шера тlехьашка кхоссай. «Кхаь цlеча байракха» курсо беррига халкъа боахам цlенхаштта толхабаьб, чloarlа лаьгlъйй индустриализаце темпаш, халкъе материальни хьала зе даьд.

Китайски коммунистий па ца бар пика хеташ гlад даха-и вай а дувцал из. Царна саьна вайна а новкъе да вайна вошол долча китайски халкъа халонаш тlакхачар. Хана вай бахьарааш дуаце а, вай уж дуцц тоаним бах йола социализм хьакре принципаш тlара валаро мичахьа вут дlахьокхара.

Китайски кулгалхой хlанзара позицеш хьайоалаш йола моттигаш йоазахаш хилча ца гуш йиса йиш яц цар кхы хlаао а чloarlлуш латта гучахьара националистически, великодержавни гlулакхаш, хlаьта уж чloarlа гучадува КПК лидерий арахьарча политикацара. Историе чухь цхьа хиина lеш хlама дац гlаре йола «революционнизме» эттара хьаьрльаьнача националистамаца култ-кулге гlа бахар. Ленина дукхаза а яьхад нагий доалахо хьахулийташ долча социально-экономически хьалаца къаьстта низ чloarlбу «кагийча буржуазен кlоаргагlа предрассудках цхьанне: къаман эгоизма предрассудкай, шйй къамал тlех кхидар хе хьашт ца хилар». (Том 31, оагl. 126).

Бакъдараше йоах, китайски кулгалхой ерригача политикаца национализм дукхагlа тlехьтоалаш йоагlа, цунах цар гlулакхаш леладеш дола пружина хулаш доагlа. Из гучадьлар «цхьа кхоссалущиь а» дерригача социалистически мехкаш хьалхебала. дунен социалистически системе керттера доал дош йола моттиг дlалаца лархlаш хиинача «йоккхача скачока» хана.

Дlахо йоача хана цу тайпара тенденцеш кхы а дукхагlа чloarlъяла яьлар. Из маьрра гучадьлар доазоний хьакъехьарча дешашта гомехьа еьаме шйй хьашташ мара дарзlа па тугаш уйлаш хьалхиабар санна йолча китайски правительства акцешара, карибски кризис хиинача хана КПК кулгалхоша хьовааьча оамалашцара, ядерни деша хьакъехьарча китайски правительства позицецара.

Цар а кхыччча а бакъдараша гучадоаккх китайски кулгалхой дешаша гlулакхаши вlаца юкъе йоккха юкъ йоаллаш хилар. Дlахо дукхагlа кхетаден хул «аьрдехьара» дешаци рецептаци дукхагlча вакъе «экспорта», кхыча мехкашкарча компартеш дlадьоярчайара хьоклаль хилар. Дерригача дунен чухь практически гlулакхаш леладелга дувича хана КПК кулгалхоша юкъагlа лоархl империализмаца къовсам лоаттабара позицеш тlа ца латтагa. Империализмацарча беррагача къовсама кун цхьоагlонхой — японски, малхбузен-германски, французски империалисташ хьоаха а ца беш, китайски пропагандо алхха цхьан США-ца лоаттабеча къовсамга бугаш хилара чloarlа тамаш яйт. Шоашта новкъостий лаьхий-теш цар цу мехкашкарча монополисташта юкъера «хlанзарча хаара ревизионизм» оалачунна лоаттабеча къовсаме?

Чloarlа тамаш ец китайски кулгалхоша арайьккха «промежуточни зона» яьле цlи йоаккхаш йола теори; цу теоре Малхбузен Германеи, Англехи, Францехи, Японехи американски империализмаца лоалла латта мехкаш лоархl, цунца Англи, Франци, Японии, къаьстта а Малхбузен Германеи империалисташ тlехьаьнна хова бувш, къайлаккхуьх уж агрессивни хьалара дух, социалистически мехкашкарча халкъашта, къамий-кортамуцдалла болама, массаза а юкъарча машара нарех боалла кхерам. 1960 шерарча Заявлене тlа белгалдоах малхбузен-германски империализма оагlонгахьара машара гlулакхa къаьстта боккха кхерам хилар, хlаьта коммунистически партешта хьалхашка декхар оттаду цун агрессивни гlулакхашта духьалара къовсам чloarlбе. Советски халкъа шйй опытах хоаш да из империалистически аьлха мел кхерам да. ФРГ империализм хlанз США империализма моллагlа а йола сателлит а хиала геттара гама да. Ерригача гитлеровски Германе потенциалаш дукха а тlеx йолча низ болча экономически потенциалах чloarlале а еш, Малхбузен Германески империализмо боккха тlеша низ вlашагlбеллаб, хlаьта НАТО чуха ше кхар оттийташ а я.

Хlоаша кхерам баллаш Англен, Францен, Японен империализмах а. Из гу, кхы аше а, дукха хьа йоагlаш Кипре, Малхбоален Африке, Габоне, Къулба-Малхбоален Азе хиинарий масалах, цига Англен, Францен империалисташа герий цlанх пайда эц къамийкортамукъалин болац lотоlабеш.

КПСС лерхl, эттаре воккагlа вола дунен халкъашта юкъера эксплуататор а жандарм а хиларга хьежжа американски империализмаца хоадомболлаш къовсам лоаттабарца цхьаттарра империализмана дукьаларча дерригача цхьанаш, английски, французски, малхбузен-германски, японски империализма агрессивни а реакционни а низашта дукьал къовсам лоаттабара декхар шоаш хьалхашка уттаде дезаш хилар. Китайски «промежуточни зонах» йолча теоре-м объективно цlенбу Англен, Францен, Малхбузен Германен, Японен империалисташ, хlаьта из церна пайданна а я.

Империалистически державашта доал дераша китайски политика къайле «хеталь» хилар але деза. Цар кхетадаь китайски кулгалхой «революционни дешаш» вlалла а империализмана дукьалдерзалаь доацийта. Цу дешаша гlулакхага диллача къайлаккхьа беза КПСС-ай дунен коммунистически боламай дукьаларча къиза къовсам, уж империалисташта вlалла кхераме а дац. Укхазара хьадоагlа Китая хьакъехьарча керте латтача капиталистий пачхьалкхений политика эргалар.

Къайлахьоргаха йай: китайски кулгалхой уж ергга маневараш, из а лувш, вай а, дунен марксисташа-ленинисташа санна, закона йола сагото ю мел боккхача цхерамерча новкъа боаах-кх китайски кулгалхоша шоай сийлахь боккха мохк, ихаш. Шоай хартахьарча, антиленински новкъа а баьнна, империализма реакционни, войнствени элементех бокъонца дlакхетайтa хургдац-теш цунах, тоххам беш хиерии гера кхуьса бокъо ца хилара долча Московски договора КНР правительства кулг яде па тигарка дуззадекка ца хиинача бесса.

КПК кулгалхой националистически курса цхьакхха а юкъара хlама дац вошал долча китайски халкъа къамаи хьашташца. Китая халкъий вlенача дега тlара цхьоагlонхой хила йиш а эттара хьалха социалистически мехкашкара халкъаш. Китая халкъашта чloarlа хьашт да дунен социалистически система чloarlъелга, дерригача империализмана духьаларча низаца чloarlа цхьоагlо хулга. Цунах халкъа Китай социализмaга болча новкъа сиха дlагlоргхилара тешам боал.

КПК ЦК-а хlанзара позицеш шоай мехка чухь а, вох тарра дунен халкъашта юкъе а кхетаe йиш яц Китая Компарте чухь а мехка а культ личность оттаяр бахьан долаш эттача гlулакхашка хьежжа мара. Хьоаха ца деш дита йиш яц Мао Цзэ-дуна шйй культ леланр бахьан долаш из Китая Компарте балха тlа ве lаткъаш хилар.

Дукхача шерашка массаза а хlаро а тешаве гlерт китайски пропаганда Мао Цзэ-дуна идееш «марксизма-ленинизма» лакхехьара чулоацам» а ба, хlаьта вай зама — Мао Цзэ-дуна зама а я» яхаш. Хlанзарча ханарча исторически декхараштa обобщени оагlа бlарча цхьан Мао Цзэ-дуна тlадисад яхаш тешал а деш. Китайски пропагандо дувц Мао Цзэ-дуна идееш — вай замалахьара марксизм-ленинизм а я, «социалистически революцен социализм, коммунизм хьалъярени» lалаш теори а я яхаш.

Хlанз санна кхетадеш да, КПК кулгалхой Мао Цзэ-дуна культ личность дерригача дунен коммунистически болама юкъе дlайоаржае гlертилга, шйй хана Сталин но КПК кулгалхо, дилле санна ерригача марксистски-ленински партешта тlалаттаргволаш а цо шийна ловча бесса цар политикан балхен дерригача дешашта къовстам бергболаш а. Культ личноста идеологен практикои дукхача дакъе кхетадайт китайски кулгалхой гегемонистски (хьалхале шоацка хилийтара) уйлаш хьа кхита хиинай.

Хlаьта истори шоаза юха хилац. Цхьан хана трагеди хиинар, шоллагlа юха хулаш кимере хьисапе мара хила йиш яц. КПК кулгалхой декхарийла бар коммунистически болама цlаккха юха хулийтаргьяц марксизмана-ленинизмана хийра йола культ личносте порядкаш, хlачнача хана во беьача маьлана дlатийкха порядкаш. Коммунистически болам культ личностаца тарлургбац. (Тlоараш тох).

КПСС тхьоалагlча съездо цlаккха а кхы юха хургдоацаш цlадьаккхад марксизма-ленинизмана хийра йола вай парте чухь хьахиина хlама, культ личность йолча хана хиинарашш санна йола порядкаш цlаккха а кхы юха хургйоацаш. (Тlоараш тох).

Парте йиза юхаметтаоттаьй партийни пачхьалкхени вахара ленински принципаш, юхаметта а оттаьй, дегlа а йоалаьй социалистически демократе принципаш. КПСС XX-ча съезда ниъ, бияза хьаллаьцаб Московски совещанеи Декларацеи тlеи Заявлене тlеи. Цудухьа кхетадеш да, культ личноста идеологена духьалара къовсам харцахьа лархlар, — цхьан бартаца лелабеча коммунистически болама накъе тlера валар долга, хоьшехьа а марксизманеи ленинизманеи социалистически строя чулоацамаи хийра болча гlалатерча накъа тlа из баккха гlертар долга.

Хlаьта ше долча бесса шитта да китайски кулгалхоша лелалер. Цар гучалье шоашта дlа тlа нйцад Сталина культ личность лоравриий дакъа, хьаххайкадаь, цуна дукьала къовсам лоаттабар — «марксизм-ленинизм» «lохьеккхар да», «пролетариата диктатуре харцахьъяхар да» аьна.

Хlаьта а дукхьах культ личноста ше вут демократе лакхера форма — хьакъетамхой демократи йолча пролетариата диктатура лоархlамера оагlош телхаарга. Ленин волча хана lалацдора партийни пачхьалкхени вахара, социалистически законноста демократически принципаш бокъонца кхоачашъелга. Цо антипартийни группашта течениешта духьала къовсам лоаттабаь партийни методашка гlолла, дукхача партийни накъа новкъостаца. Сталина культ личность йолча хана дукхагlа лелаьйр кхы тайпа яр метод — шийна хетараша раьза бац аьнна Сталина вегабуамбаьча парте деятелашта физически низ тlаккхахьара метод, хlаьта цу тlа а, репрессени проконоли къаьстта боккхача низаца тlаьржар партен пачхьалкхени дикагlен тешамегlен йолча кадраштa бокъонна оппозицецара къовсам чакхбаьнначул тlехьагlа, социализм йиза котъяьнача хана. Мостагlчоа детта аьнна хьедаь хиина пролетариата диктатура гера коммунистически партен социалистически пачхьалкхени кадраштa духьала дераадир Сталина.

Цхьабакъда, гуш мадарра, Сталина гlулакхий дукхьал из оагlув и китайски кулгалхой дегаша къоабальаь тlайцар: цу духьа пролетариата диктатура морг лоархl цар цо дьйча кулгала харцахьара методаш а. Культ личность йолча хана Сталина шйй харарча lаьдалах пайда а оацаш хуламаш лелабаь дукха моттигаш шерра яйза йоллашехьа а, дукхача лоархlамерча дешашта Сталина ленински васкетаешта тlера валин воллашехьа а, китайски кулгалхоша айяь лелестала тlа воаххьа Сталин, Ленина гlулакх «дlахо кхиъа сийлахь воккхаавар» ва ва а яхаш. Культ личность йолча хана хиинача дукхача репрессей хьакъехьа, дуцаш дараш лоадамбоацаш дола «лер тlара даьнна хlамаш» мо мара ца лоархlаш да китайски кулгалхоша купцараши азаршш.

Халкъа дикадар дахьаргдолаш бац китайски кулгалхой цу тайпара накъ. Цунах хьагуш яр марксистий, ленинистий а йоашаш, вzаш дара, lазаи тlалоаттадара методашка кхача безам болча накъа идеологи а мораль а я. Культ личностах даьнна доккхий зуламаш шоай хlан тlа лайна болча советски коммунисташка, болхлошка, ахархошка, интеллигенцега хоатадаар китайски кулгалхоша, Сталина лелаь харцахьара хlамаши гlалаташи бехказахa, культ личноста порядкаш юха оттае гlертар цар мишта лоархl хьажа. Цlа мара жоп хургдацар царна: из хургдолаш дац! (Дlаьхаль тlоараш тох).

Вай парте йохайр Молотова, Кагановича, Маленкова антипартийни группа. Культ личность дlаяккхара тlехьарчерца йоацаш дукхеле йора цу группо, хlана аьнча хиина юкъе хиина цхьабераш а шитта бехке бар Сталинца цхьане шоаш мехка доале латтача хана бехке боацача наха lалаьмате дукха репрессеш ярах.

Хlанз йовзаш я Сталинее тlехьагlа гучабаьккхача антипартийни группаца дакъа лоацаш хиинача Коммунистически партен Советски пачхьалкхени гlорбаьнна болча деятелашта низаш даь факташ. Цхьабакъда, из хиина а lац, гучадаьннача тайпара. Сталинца цхьана Молотова санкци еннай цу деятелий исташта а цу тайпара В. А. Дыбенко-Седякина, Е. С. Коснор, А. И. Чубарь, Е. Е. Эйхе-Рубцова, кхыбарий цlерзаш тlахиннача «№ 4 йолча [illegible] моастагlий истий спискать» тонаш тоха суд яра. Дукхача моттигашка, оалаш ма дарра, «папа шийла а вокхагlа католик» хила гlийртав Молотов. Репрессировани болча болхлой дукхача исташта дукхача хана вабахта бакха аьнна санкци душ хиинача документех цхьаннe тlа, Молотова, списка тlара цхьан фамилена хьалхкашка, яздаьд: «ВМН», йошта аьнча, топаш тоха суд яр.

Уж тайпа дакха порядкаш юхаоттаелга-м дац китайски кулгалхоша дувцар? Цудухьа-м дац вай парте мугlараштa юкъера араккйеча накъаца цар безам хилар?

Культ личноста дьакъехьарча дешa дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама выводашкара установкашкаpаш юхабьнна ца lеш, хьалхагlа шоаш аьча заявленешкара а юхабьиаб китайски кулгалхой.

Массанена а ховш мадарра, 1956-чеи 1957-шеи шерашка Мао Цзэ-дунеи Лю Шао-цики къамаьлашка, КПК ЦК Политбюро могаьча, пролетариата диктатура исторически опыта хьакъехьарча статьяшка лакха мах бора культ личностах юхедисараш дlадахара КПСС-о деча гlулакхий. 1957 шера коммунистически болхлой партей Совещане Мао Цзэ-дуна йоахар, «Сталин венначул тlехьагlе дlадахача цнх тlехьарча 4—5 шера Советски Союзе дикка тоеденнад гlулакхаш чурча политика даькъе санна, шитта арахьарча политика даькъе а. Цо тешал ду, новкъоста Хрущева лаьна никъ нийсагlа а, хlаьта цуна дукьала валар гlалате а хиларе». Цу хана китайски деятелаша нийса йоахар, КПСС XX-ча съезда накъе дукьала хургбац «дерригача дунен реакционераш» мара.

Хlанз шоай политически расчеташка хьежжа, культ личноста гадацкха эттаб китайски кулгалхой. Сталина харцахьдаьхарийн гlалатийн цар гадахара маlан да эттара хьалха Мао Цзэ-дуна культ личноста чуйоллаш уж шоаш бохкаш хилар.

КПК кулгалхоша хlанз лаьцача политически накъага хьежача дунен коммунистически болама, дерригача дунен тlарча сакхетаме иед болча болхлой цlаьхха а лог тийшад культ личноста практика гlалате хиина а гlалате йолаш а хиларех, халкъий хьашташ бахьан, империализмана духьала, социализмана тlехьа лоаттабеча къовсама сийлахь-доккхача гlулакхa доккха зе но деш хиларах. Коммунистически болама культ личноста идеологи чloarlъяро никъ бехкаргбар цуна, доккха зе дергдар социализмаи коммунизмаи гlулакхa.

Цу тайппара, КПК кулгалхой хlанзарча антиленински, бартэгlабеш бола никъ хьаболабеннача моттигага хьежачул тlехьагlа ухх тайпара вывод ца йича валац: «аьрдехьарча» дешашца хьулалуш болча кагийбуржуазни, националистически уклона реальни кхерама тlаьийсбеннаб дунен коммунистически болам. Цу уклона кхерам кхы а дукхагlа хул lахьала парте латцча, йоккха пачхьалкхени аппарат, дукхача наха идеологически воздействи яра средстваш шйй доалахьа йолча парте кулгалхоша вай гlулакх тоссадеина хиларах.

Кхетадеш да, цу кагийбуржуазни уклона гlулакхаца дунен коммунистически болама тоха тарлуш дола зе ма ма могга дукхагlа хlеэнгдар духьа хе дезар ца дича КПСС, ерригa марксистско-ленински партеш а ма мара, орг ца хилар.

(Чистедоалар 2-ча оагlо тlа).

КПСС ЦК ПЛЕНУМЕ НОВКЪОСТА М. А. СУСЛОВА ЯЬ ДОКЛАД

VIII.

МАРКСИЗМА-ЛЕНИНИЗМА ПРИНЦИПАЙ ЛАРДА ТIА ДУНЕН КОММУНИСТИЧЕСКИ БОЛАМА ЦХЬОАГIОННА ТIЕХЬА!

Новкъостий! Вай парти майрра ала йиш йолаш я: вай дазд, хIаьта да а ду вовш де мел доагIар, барт толбара КПК-инен КПСС-ан юкъера гIулакхаш юхаметтаоттадара, КНР-ан Советски Союзаиен юкъера доттагIал чIоагIдара, дунен коммунистически болама цхьоагIо чIоагIъяра. КПК кулгалхоша пайда ийбеча, полемике могийташ йоапача методашкеи КПСС-ан кхыча вошал долча партештен духьала цар гуччахьа лоаттабеча къовсамген хьежжа доацаш, вай парти геттара чIоагIа сабаре, геттара чIоагIа бехктохкам лоархIаш, коммунистически мугIараш кхотадара геттара чIоагIа йоакхо еш хилар.

Укх тIехьарча шерашка КПСС ЦК-аси Советски правительствоси Н. С. Хрущева инициативах дукха практически гIулакхаш тIайийцад вай партеш кхотайра, политически, экономически, Iилма-техникически, культурия доакъошка КНР-цара гIулакхаш ца талхийтара а, хIаьта дIахо уж шердара а. Нагахьа санна цу гIулакхех пайда баьннабеце, беррига бехк китайски кулгалхой ба.

Китайски кулгалхой вай партена духьала гуччахьа выступленеш а болабеннача хана, КПСС ЦК массехкаьза письмош дахьийтар КПК ЦК-ага. Цар тIа белгалдаьккхадар, социализман коммунизман гIулакха керттерча хьашташа дIадех, юкъе барте доаца гIулакхаш дале а, вай партеша дерригача принципиальни долча дешашца, хьалха санна, цхьа барт бола лиии лелаар. Тайп-тайпара кхетадаш долча дешаех латта ца ашаш дола къовсамаш совцийта, барте доаца гIулакхаш кхы а кIоаргдаш йоле гуччахьара выступленаш елга дIадакхха, аьнна уттгадар вай. Арахьарча политика аренера гIулакхаш цхьана леладертдола, арахьарча политика информаци дIа-юха кхухьийтилга чIоагIдергдола, дунен халкъашта юкъерча демократически организацешка леладеча гIулакхашта к. кх. дешашта а барт белга вIашгIехьдаккхара предложенеш уттгадьй письмошка.

1963 шера октябрь бетта дIадоадаш волча СССР-е хиннача китайски посолаца ше къамаьл деш новкъоста Н. С. Хрущева цунга дийхар, «дерригa къовсамаши барте доацараш дIакховсар, бакъ малав, бехке малав ца къостадар, дIадахар ца хьедар, хIаьта вай гIулакхаш цIенача пагIон кердача тIара кIадолалар» дех оаха, аьнна китайски кулгалхоша дIаалар.

Китайски кепа йоазоно КПСС-ан кхыча вошал долча партештен воIуттараш еш йола дукха статьяш араяьхачул тIехьагIа 1963 шера январь бетта кердача китайски посолаца ше къамаьл деш новкъоста Н. С. Хрущева аьлар, «тха безам ба вай хьалха хиннача вошал долча гIулакхашта тIадерза, хIаьта цу гIулакха де мел дезар де кийча а да».

Бакъда, массаза а вай парте Центральни Комитете уттгадьча цIенача гIулакхашта жоп луш, КПК кулгалхоша цхьа даьрхIа хIама а долаш дерригa а дора дIахо барт эгIабара, КПСС-ана, Советски правительствона, дунен коммунистически болама юкъарча линена тIа-тIа а керда атакаш йора.

КПСС-цен цун ленински курсацен лоаттабеча къовсаме эгтара хьалха уж Никита Сергеевича Хрущевно духьалбаьнниаб. Бакъдар аьлча, царна ца гуш диса йиш яц, XX съезд хинначул тIехьагIа вай парте, мехка хиннача, хIаьта советски нах толамца коммунизмага бугаш долча дикача хувцамашта керте Никита Сергеевич латтиага. (ДIаьхдаь тIоарам тох).

Цудухьа цар безам бар, шоай тийшача балха, Центральни Комитетах новкъост Хрущев хьакъоаставе, вай ЦК — партенек советски халкъан духьал оттае.

Цхьабакъда, из бIеха уйла авантюристичи а даха дог доацаш а я, из ерригa а аьхь долча тайпара йохаргьа. (ЧIоагIа, дIаьхдаь тIоарам тох. Беррагаш хьалгIовтт).

Китайски лидераш, вешта уж хиина ца Iеш кхибараш а, деккарийле ба кхетаде, тешаме ленинец Никита Сергеевич Хрущев керте латташ йола вай Центральни Комитет цIаккха ца хиннача тайпара барт-цхьоагIо йолаш чIоагIен йолга. (ДIаьхдаь тIоарам тох).

Кхоача ца лу хьинара бокъонца йола большевистски страстности принципиальности йолаш вола новкъост Н. С. Хрущев — къоабалдаь вай партен халкъен кулгалхо ва. Цун дага латтараш советски халкъа эгтаре кIоаргагIа йола уйлаши гIулакхаши да. Вай парте дIахьу ленински никъ къоастабе йиш йолаш бац Центральни Комитетах, Никита Сергеевич Хрущевх. Цу наькъо дунен халкъашта юкъерча арене вай мехка сий цIаккха ца хиннача лакхача боарам тIа даьнхад, лакхденнад цун сий беррагача дунен тIарда къахьегамхошта хьалхашка а. Из ленински никъ бокъонца хьаллоац беррагача коммунисташа, иштта вай мехка дерригача халкъо. (ЧIоагIа тIоарам тох. Беррагаш хьалгIовтт). Вай парти цIаккха ихийраяц, хIаьта кхераш а яц идеологически къовсамах. Бакъда, цо йоах, идеологически барт эгIар къоастаде деза ленински принципай ларда тIа, хIаьта полемика дегIаяр болхлой болама хьашташта тIадерзадаь хила деза.

Къовсамера дешаш къестадара средство йолча гуччахьарча полемиках дош доаца харц бехкаш дара бахьан де, коммунистически болама духьаларча идейно - политически къовсама оруди е китайски кулгалхой гIертара кхерам дика гуш яр КПСС ЦК.

Вай парте кхыча марксистско-ленински партешца цхьана чIоагIа къехьийгар КПК кулгалхоша йолаяь гучахьара полемика соцаяра. Цу тайпара инициатива КПСС ЦК, хоаш долчча бесса, массехкаьза йолаьй, цу даьгье 1963 шера январь бетта СЕПГ VI съезде КПСС ЦК Хьалхарча секретара новкъоста Н. С. Хрущева къамаьлаца а. Из инициатива хьаллаьцар дукха а дукхагIча марксистско-ленински партеша. Цхьабакъда, китайски кулгалхоша тиганзар из предложени юаца, хIаьта къовсамера дешаш совдаьхар, полемики кIоаргйир, из хьалхье а еш.

ДIадахача шера бIаьсти КПСС-и КПК-ан викалаш шиннеи оагIорахьара вIашагIкхета барт бир. Вай цига дахар, китайски викалаша низаш, вай гаьнадоахаргдолчул тIа а ца дерзалеш, КПК КПСС-ана, иштта кхыча вошал долча партешта гарга йоалаергйолчуна тIадераадарга дог доахаш. КПСС делегаце оттадир дерригa къовсаме дешаш гIулакхаца, теркамца дувца, хIаьта вIашн юкъера гIулакхаш тоадара, вай партей, беррагача дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама цхьоагIо чIоагIъяра накъаш цIенде. СССР-ан КНР-ан юкъера гIулакхаш дегIадара хоадамболлаш йола программа оттайр вай оагIорахьара.

Цхьабакъда, КПК делегаце вIашагIкхетарах пайда ийцар дIахо барт эгIабара, КПСС-ана кхыча марксистско - ленински партеехи цхьаккха бахьан доацаш гIоргтаре. Вай аргументаши предложенеши вIалла теркал ца еш дола хьалхагIа хийчаь шоай къамаьлаш Iо а дийша, китайски делегаташа хьакхайкадир шин оагIон вIашагIкхетар юкъахдоаккхилга.

КПСС ЦК мел даьр марксистско-ленински партей цхьоагIо чIоагIъяра, социалистически мехкаш кхотадара бокъонца йоакхо яр духьа деш дар. Вай деккарийла дар, къовсаме сих а ца луш, къовсамаш лаьгIдара, барт ца бохабара йолаш йолча ерригача торонех пайда эца.

Хетаргахьа, вай оагIорахьара уж гIулакхаш китайски кулгалхоша кхыча тайпара кхетадаьд. Гучадаьлар, вай собар, цхьоагIо лораяра вай гIертар, цар эсалал лерхIаш хилар. Укх тIеххьарча хана цар йоах, КПСС-цара гIулакхаш тоадара шоаш тIабергзаргбац, вай оагIорахьара «дунцилга йоаца капитуляци» йича а мара. Фу деза китайски кулгалхошта?

Бокъонца аьлча, цар хIадех хIанзарча заме оттаяь йолча керттерча проблемай позицен коммунистически болама дIахецар.

Дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама лерхI, хIанзарча заман революционни низаш кхы а чIоагIагIа кхотадара, хIаьта дерригача дунен революционни процесс дIахо кхы а дегIайоалаера, эттача хьалах пайда эцар аьхаре чIоагIа эшаш хилар.

Цун духьала китайски кулгалхоша гIулакх тIадерзаду хIанзарча заман керттера революционни низаш вIашагIкъоастадара — социализма дунен система, дунен халкъашта юкъера болхлой класс, къаман - кортамукъален болам. Дунен революционни процесс вегIаар юхаозар мара кхы хIама дергдац цо.

Марксисташа - ленинцаша йоах, коммунистически партей керттера деккар да машар лорабара, ядерни катастрофах адамаш кIалхардахара машар бецаш дола дерригa низаш кхотадар, социализма мехкашти капитализма мехкашти юкъерча гIулакхашта шоай генеральни принцип лерхI машаре дахар.

Китайски кулгалхоша лерхIац из деккар. Бокъьалдер аьлча, цар сиха ядерни гера хьадар, цу гIулакха юкъеуваа гIерт кхы а керда державаш, атомни тIом хьоаргбола никъ лелабу, машар бахьан къовсам лоаттабер керттера деккар дархIаш, хIаьта из социализм бахьан лоаттабеча къовсама духьал уттаду.

Марксисташа-ленинцаша шоай деккар лерхI, марксизма - ленинизма принципай ларда тIа социалистически содружество барт-цхьоагIо мамогга чIоагIъяр, машарерча экономически ярье социализми капитализми котъяккхар духьа социалистически мехкий къаьстта терко боахам хьалбара тIаерзаяр.

Китайски кулгалхой гIулакхаша телхаю, мелью социалистически лагера цхьоагIо, тIехь-тIехьагIа дукхагIа дIакъестаю Китай социалистически мехках. КПК ЦК бахза мах бац боахам хьалбара. ХIаьта капитализма мехкашарча экономически ярьера социалистически мехкий деккараш терхьлаш. Цу тайпарча курсо социалистически мехкий низ лаьгIбу, империализмана духьалара цар бокъонца бола къовсам хедеча хьала тIа оттабу.

Марксисташа - ленинцаша, капиталистически мехкий болхлой классо шоай деккар лерхI, монополистически капитала духьала, наькха вахара хьашташ лорадара къовсам боаржабар, граждански тIеппа бувзабеина боацача социалистически революце наькъа хIанз йолаш йолча торонех махулла чIоагIагIа пайда эцар, хIаьта цунца цхьана кийча хилар кухьалгьаьнца буржуази машаре боацача наькъаца, гераца юхатоха.

Цу тайпара доацаш КПК кулгалхой функагIа даь а ийрча бекка гIерт къахьегамхой вахара хьашташ, машар, демократи бахьан болхлой классен коммунистически авангарден лоаттабу къовсам, цар дIатетт шерра антимонополистически союзаш вIашагIъехкара никъ, машаре социалистически революци яра торонаш, этта хьал теркал а ца деш, гераца авантюристически выступленеш яра тIахьех.

Марксисташта-ленинцашта, къаман кортамукъале яккхара къовсам лоаттабеча халкъаша шоай деккар лерхI, антиимпериалистически, демократически революци чакхъяллалца дIаахьар, къаман фронт вIашагIйоллар а чIоагIъяр а, къаман демократе паччахьаакхенаш вIашагIйохкара, капиталистически боаца никъ дегIабоалабара къовсам лоаттабар.

Китайски кулгалхой, къаман-кортамукъален революце хIанзарча этапа чулоацам теркалбац, царна къаьст-къаьстача мехкашкара хьалаш тайп-тайпара долга хоацаш, массадолча мехкий халкъашта цхьа рецепт тел — геразцара къовсам, пролетариата диктатура оттадар. ГIулакхага даладача цу установкаша къаман фронт толхае, колонизаторийи неоколонизаторийи позицеш чIоагIъе тарлу.

Марксисташ - ленинцаш гIерт хIара коммунистически парте санна, иштта дунен тIарча коммунистий ерригача арме а барт-цхьоагIо Декларацен Заявленен лардаш тIа чIоагIъе.

Китайски кулгалхоша коммунистически боламен демократически организацейн цхьоагIо телхаю, фракцеш вIашагIъехк, вай болам, хIаьта цун къаман отрядаш вIашагIъяха гIерт.

Цу тайпаре, стратегей тактикен дерригача керттерча дешашка дийлача. КПК кулгалхой коммунистически болама духьалбувл. Цар курс — из мелкобуржуазни революционности, националистически великодержавни уйлаши вIашагIкхеташ йола курс я.

Укх шера 4 феврале КПК ЦК органаш тIа кхин техача, цхьаьнара деш чакхъяллалца харцйолча антисоветски статья тIа, китайски кулгалхоша массанена хозаш дIакхайкадир, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама духьала шоаш лоаттабу тийша болх кхы а чIоагIбергдалар. Шоаш бенача шоай националистически йоаниц цар курс лаш ю, сийлахь-воккхача Ленина вIашагIъеллача парте болх толхабара духьал КПСС-ах дIахо а гIертаргда тхо яхаш.

Советски коммунисташта — Iаланьмате йоккхий халонаш лайнача Октябрьски революце къонгашта, мехкарашта, кердача, коммунистически дунен пионерашта — геттара беламе да цу тайпара кхерам тувсилга.

Советски коммунисташ йист ца хулаш багIаргбац, китайски кулгалхоша коммунизм хьалъяра вай сийлахь-доккхача гIулакхана, вай парте ленински курсана, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама позицешта чулйина атака еча хана. Вай массанена хозаш дIахье безаргба китайски кулгалхой позице антимарксистски, неотроцкистски чулоацам.

ХIанз геттара чIоагIа хьалхашка отт марксизм-ленинизм китайски кулгалхоша харцахьа йоахаргйоацам лорвара деккар. Марксистско-ленински хьехам цIена лоаттабара хьашташа, дунен коммунистически болама хьашташа, тIеххьара а, китайски халкъа шийи хьашташа дIадех вайгара КПК кулгалхой кийса доацача хетарашттен кхерамерча гIулакхаштен духьала гуччахьа, тIагIертта выступлени яр. (ДIаьхдаь тIоарам тох).

Вай тIехьа да китайски халкъацара доттагIал чIоагIдара, хIаьта кийча а да КНР-цара гIулакхаш массадолча даькъе дегIадоаладе. Советски коммунисташта дукха деза Китай, сийлахь — доккха халкъ, Китай коммунистически парте революционни традицей кIоаргта сий а ду. Вай тийше да, Советски Союзен Китайен сийлахь-доккхача халкъий доттагIало лардаш цхьаннена цIаккха а йохае могарг ца хиларах, КПК кулгалхой хIанзара позици китайски халкъа къамаи бокъонца долча хьашташа маьхкара цахиларах. Вай де мел дезар дергда вай, Советски Союзаи Китайски халкъа Республикаиен юкъера гIулакхаш вай мехкий болхлой класса, беррагача къахьегамхой керттерча хьашташа дIабеххача наькъ тIа юха тIадерзадара. (ТIоарам тох).

Вай бокъонца дика хетаду, мел кхераме я китайски лидерий хIанзара позици. Факташа хьагойт, дерригача социалистически низий цхьоагIо чIоагIъяра, советски китайски халкъашта юкъера доттагIал, гIулакхаш тоадара цIенхаштта, хIаьта, дерригa а зем баькхача, бIаьхбаь къовсам лоаттабе безаргболга. ХIанз къаьгга хьагуш да, КПК кулгалхой дIахо а шоай харцахьарча линина тIера бовла дага ца хилар, хIаьта дунен коммунистически болам ера шоай фракционни болх шербе гIертар. Вай парте вошал долча кхыча партешца цхьана цIенхашта лораергья марксизм - ленинизм, Деклараци, коммунистически болхлойн партей 1957, 1960 шерашкарча Московски совещанешi Заявлене принципаш тIе коммунистически болама цхьоагIон кхотадалара, машар демократи, къаман кортамукъале, социализм лорара. (ТIоарам тох).

Вай парти тIехьа а хIанзарча заман керттера проблемаш юаца вошал долча партей аргIанара Совещани гульяра, цу тайпарча Совещание коммунистически боламера халонаш дIаяхар духьа хетараш шерра дIа-юха дувцара. Уж халонаш эттай КПК кулгалхой коммунистически боламца барт эгIарах. Цудухьа вийсе да еррига вошал дола партеш коммунистически мугIарий марксистско - ленински цхьоагIо лорара а чIоагIъяра а эшаш дола накъаш, средстваш даха гIертий хилар. КПСС дика кхеталеш я, совещани цу гIулакха эшилга.

КПСС ЦК тешаш я, мехла чIоагIа халонаш, коммунистически боламе яле а, уж эшае цуи низ кхоачаргхиларах, хIаьта цо коммунизма сийлахь-доккха гIулакх бахьан лоаттабеча къовсаме шийи мугIараш кхотадергхиларах.

Советски Союза Коммунистически парти дIахо а дIахьоргба марксизма-ленинизман пролетарски интернационализман принципаш тIе, дунен коммунистически болама, программни документай — 1957 шерарча Декларацен 1960 шерарча Заявленен — лардаш тIа ерригача вошал долча партешца кхотадалара никъ.

Вай парте, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама хьош бола никъ — из ленински, хIаьта цудухьа духхьал цаI мара боаца нийса никъ ба. Вай тIайийцай 20 шера вай дегIадара наькъаш белгалдаьха йола Программа. Программа кхоачашъяр, тIагIертта, леррагIа коммунизма лакхаленашка дахар дунен халкъашта юкъерча болхлойи коммунистически болама хьалхашкара, шийи лакхехьара интернационални деккар лерхI вай парте, дерригача советски халкъо. ХIаьта массаза а санна вай парте шийи интернационални деккар кхоачашдаьй, сийленца кхоачаш а дергда!

ВоалургIоачача сийлахь-воккхача Ленина байракха кIел Советски Союза коммунистически парте дIахо а тIера ца йовлаш, леррагIа чакхйоахаргья вай мехка эттара бахьахьара йола строй — коммунизм хьалъергйола КПСС Программе кхоачашъяра тIеррдаь йола лаам. (ЧIоагIа, дIаьхдаь тIоарам тох. Беррагаш хьалгIовтт).

(Чиетедовлар. Долаур 1-ча оагIо тIа).

КОСМОНАВТИКА ДИ—ШУ КХОАЛАГIА

СОВЕТСКИ IИЛМАХОЙИ КОСМОНАВТАШИ ЖУРНАЛИСТАШЦА ВIАШАГIКХЕТАР

Космически заман сабелгало аьннай хоталонаш йоахача вай коммунизма мехка. Дунен тIа эгтара хьалха «Восток» яхача кемаца-спутникаца Юрий Гагарина Лаьттанна гонахьа гобахар эгтара сийрдагIа йолча оагIонца юкъедихьийд адамаша Iалама къайленаш караерзаяра историна. ХIаьта хIанз а, зама хьаелдаш сигала дахача дийнахьа денз кхо шу даьннача хана а юхаш яц из карагIдаларцара, космос караерзаеча дIахо Советски мехко даьхача толамашцара дерригача дунен уйла.

7 апреле доазол дехьарча мехкашца культурни бувзамаш лоаттадеча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета пресс-конференце вIашагIкхийттача советски кхыча мехкашкарчен журналисташа дог гIоздьнна тIанийцар советски космоса турпалаш Юрий Гагарин, Герман Титов, Андриян Николаев, Павел Попович, Валерий Быковский. Журналисташа дIайха моаршал телар цIаккха да кхьачача космически аренашка кхача сега вIаштIехьдаьккхача советски Iилман нахага а.

Пресс-конференци хетаьяр космонавтика Денна. Академика А. А. Благонравова корреспонденташка бьвча хоамах цига вIашагIкхийтта Iилмахой раьза хилар космически наькъий трассерча радиационни хьала цхьадола дешаш а медико-биологически хьесапера эемаш а дувне.

Эгтара хьалха сигт космосе вахаро керда горизонташ хьайилай Iилма дегIадоаладара, аьлар СССР Iилмай Академе члена-корреспондента С. Н. Вернова. Сиг космически аренашка гIолга кхетамий тайп-тайпара доакъош дегIаахара йIаьхкича хано кийчдаьд. Цхьабакъда, цу наькъа тIара жоадамболлаш дола гIулакх дар дунен тIа эгтара хьалхара Лаьттан спутник сигалъяхийтар.

Космически зама йолаенна шу хилар 1957 шерах. Советски Союзо шу хана леррагача дунента дIахьеккхар космически аре караерзае йолалуш хилар. Гучаьлар Лаьттанцара дIакъастара йола технически халонаш ашаюлургйолаш хилар а укх гергтарча хана из кхоачашдергдолаш хилар а. ХIаьта эгтара хьалха космосе ваха сег хилар советски гражданин Юрий Гагарин.

Цунна тIеххьа дукхача хана сигала вахар Герман Титов. Цу хана а хоаш дар космически аре ваха а болх бе а йиш хилар. ДIахо аьттонца вай космонавташ сигала ахаро хьахьеккхар, космос караерзаеа геттара сихача темпашца чакхдоаккхаш хилар.

ХIаьта цунца цхьана, йоах дIахо С. Н. Вернова, вайна хIанзале а дика йоазаш я космически аре Iомаярген караераяртен болача наькъа тIа латташ йола халонаш. Халонаш-м, бакъдар аьлча, дукха я. Царех цаI кхоач аз болх беча даькъа а. Аз дунцар космически аренешкара излучениш космосе гIолла лелара кхераме хила мегаш хилар да.

Гаьнна сигала ухача хана кхераьяле Iалашъяра геттара лакхача моттигашка хулаш йолча излучениея космонавташ лорабара бизза кхоачам хилаиза баргбац.

Iилмахочо белгалдоакках, тайп-тайпарча излучений Iалами энергетически спектри Iомализа ярт ца хилар, хIана аьлча уж дийнеш ца хилча ха йиш яц космически кемай оагIой сомал мел хила еш.

Космически арара физически явленеш вайна кIоаргагIа йовзарца хьахилар «рифай» хьакъехьара шийi тайпара кхетам. Цар Iаламах С. Н. Вернова дийцачо къаьстта тIаззар журналистий уйла. Космически ара, аьлар цо, шоай тайпара «рифаш» хул. Цхьаза «дуIаш» хьув цига. Фу хIамаш е уж «дуIаши» «рифаши» ахараш. Радиационни поясаш къаьсттача моттигашка мара хилац. Алкха царех ала йиш я космосеа «рифаш». Радиационни поясаш сигала дIа мишта шийсъвнай хьожаш тхо долча хана космически аре «навигационни карта» хьисапера цхьа хIама хьахалар тха. Цу тайпарча карта новкъосталца вай вIаштIехьдаргда космически вемай никъ уж радиационни поясашта юкъе шийслургдоацача тайпара билле. Цу тайпара, «рифаш» юстера а юташ лела йиш я космосе гIолла.

Мишта хIама я хIаьта космосера «дуIа» кхар? — йоах цо дIахо. — Маца хьув уж? Из тайна «дуIа» хьоача хана хьалххагIе а хоаш бе йиш йий? Космосера «дуIа» ахар, из кхетадечох, из да, цхьаьнашийолча хана, ерригa Маьлха система интенсивни излучене дIалацар. Из хул интенсивно лелха процессаш, «лелха сердал» оалаш йола процессаш Маьлха тIа йолаеннача хана.

Советски космонавташ. Советски Союза Турпалаш (аьрдехьара аьттехьа) подполковник В. Ф. Быковский, полковник Ю. А. Гагарин, подполковник Г. С. Титов, В. В. Николаева-Терешкова, подполковник П. Р. Попович, подполковник А. Г. Николаев.

В. Черединцева сурт. ТАСС фотохроника.

Цхьаза сердалаш лелхача хена Маьлха тIа хьекийнача космически зIенарий сукха дукха эзарза тIех хул вай галактика кIоаргаленашкара даим хьаухача космически зIенарий сухалал. Цу хана космосе гIолла лела йиш яц.

Сона хет, аьлар Iилмахочо, Лаьттан тIа беха нах кхыча планеташка бугаргболаш дола космически немаш къаьстта «радиационни убежищаш» йолаш кургда, аьнна. Цу убежищашка дIалечкъаргба космонавташ космосе «дуIа» хьайнача хана. Оаха догдоах, Маьлха тIа хулаш йола процессаш дукхача хана Iомаяьчул тIехьагIа Маьлха тIарча хьале прогноз оттае торо хургхилара. Кхыча дешашца аьлча, хьалхагIе а дIаала йиш хургья Маьлха тIа сердалаш маца лелхаргъя а цу хана космически зIенараш мел дукха хур а. Цу тайпара, космически пространстве хулаш йолча дукхача физически явленешта тохкам баро вайна лу сиг дIахо йолача хана космосе кIоаргагIа чувахара эша гонзал.

Ше къамаьл деш дукха сакъердаме моттигаш йийкар цIи дезача космически биологен медицинан даькъерча советски специалиста, биологически Iилмай доктора О. Г. Газенкос.

Космически пространство Iомаяра, аьлар цо, доккха гIулакх дир, медицино. Гуш да советски космонавташ массаза а цхьанкха кхерам боацаш сеанкъашка укхагIа IалашдаргIа соагIа, «Восток»а кабинашка лакхача боараме комфорт лоаттаьча а советски Iилмои технико даьхха толамаш.

Укхаза ваIача цхьа зIамигсага — космонавта еленнача йола юкъалмаша, белгалдаьккхар Iилмахочо, доккхагIа тешал ду советски биологеи медицинеи бахьна баьлхах хьахиинараш дика хилар хьахьоакхара.

О. Г. Газенкос белгалдаьккхар, космически никъ беча хана тайп-тайпарче фактораша сига органзмана еш йола влияниеш дIахо дикагIа Iомае езаш хилар.

— Шо, журналисташ, аьлар О. Г. Газенкос, массаза а кахьатацен къоаламнен гIулакх доладаш хул, цудухьа космически почерка башхаваонаш йоазар дезаш хила мег шо. Оаха даьча толхамаща хьахьенхаь, космически никъ беча хьалашка почерк кIезиг-дукха хувцалуш хилар. Дозал доацача кхьачча хана кхы тайша хувцамаш хул. ХIаьта сиг шоай тайпарча хьалашца дIаIама волалуча хана хьалхагIе санна шоай болх бе йолалу маьженнаш, почерк нийслу. Цо хьахьохх, космонавт космосе бIаьхха никъ беш лелача хана маьженаш нийса кхаба езаш йола кхы тайпа балха функцеш цо кхоачашъеш а, гучох, цунна новкъарле ца хила тарлуш хилар. Из доагIа, къаьстта а, космически неми лехкара процессашта.

Iилмахоший космонавтайий дукха хаттараш дир журналисташа. Царех цхьаннена жоп луш, академика А. А. Благонравова хоам бир, «Космос» яхача тайпех йола дукха искусственни спутникаш сигала ахийтаро дIахо йолача хана сиг сигала ахийтара маьхер Iилмай информаци лун хиларах.

Корреспондентешна Iилмахоча дийхар «Электрон» яхача тайпан йола спутникаши а «Зонд-1» яха автоматически станции а сигала ахийтарах йоалъта дукхар С. Н. Вернова аьлар, радиационни поясий вахарах дола цхьадола дешаш довзара «Электрона» доккха новкъостал дир Iилмахошта. «Зонд-1» йиш хулийт Лаьттан тIера гаьнагIа йолча излучений состав таха.

ХIанз тешшаме ала йиш я вайга, аьлар Iилмахочо, миччахьа а ласташ йолча космически аппаратий новкъосталца радиационни поясашта сапоакхар тIехдувла йиш я, аьнна. Царех цу тайппара лоравала йиш хургья, нагахьа санна Лаьттан поляснй районашка спутникаш ахийтача а.

Космосе ахар космонавтий тIехьен унахцIеноша Iаткъаш хургйий, аьнна даьча хаттара жоп делар О. Г. Газенкос.

Космоса турпалаш кхи бехе дага бий космосе? Юрий Гагарина аьлар, шен шийi новкъостийга дага а хиннабац тхоашта деззденна гIулакх дита, космонавташ йоттIаш йола кийчо еш ба хьалхе долча хана задани кхоачашъяр духьа. Тхоаех сигала гIоргвар малагIа ва а маца гIоргва - а, хIана укх сахьета тхона тхоашта а хац, аьлар космонавта.

Космонавтий отряда хьаьрыкхий даьча хаттара жоп луш, цо аьлар, из отряд фецарча тIема кипаште кара а я, СССР Iилмай Академица айхха юкъаенна а я. ХIанз командир ва подполковник Андриян Николаев.

Андриян Николаев белгалдаьккхар советски космонавташа ладдаьза тренировка яр чIоагIа лоархIаме хилар.

«Дизза кхо шу хьалхагIе — 1961 шера 7 апреле, сигала вахале цхи хьалхагIа, мишта дар хьа дегIагара хьал?» — хьаттар журналисташа Юрий Гагарига. Юххьанцарча космонавта аьлар, цу дийнахьа шен шийi доттагIийи «Байконур» яхача космодроме дар. Сигала дахара еча кийчо тIеххьара гIулакхаш кхоачашдеш чакхдоахаш латтар. Космонавташка тIехдика хьал дар. Цу хана хоаш дар сигала гIоргвар малагIа ва, дублера цIи миштай, Лаьттанна гонахьа го мишта боакхаргба. Космонавташ геттара дегаш айденна кийчлуш бар, аьттув баргхиларах кIоаргта дог тийша а болаш.

Дукха ха йоацаш Сталинградски мехкашка а хиина цIабаьхкача Юрий Гагаринен Валерий Быковскен цига бахара шоашта зеденнарех цхьадарий дийцар пресс-конференце.

Пресс - конференци чакхйоаш, Маьрша-моган лахалда цо, дIаэо а аьттув балба шун, аьнна, хоттара боакхх космонавташта. Журналисташа, ура а этта, тIоараш летт сигаленаш Iомаеча доккха дакъа лаьцача Iилмахой, къахьегарча мехка сийлен духьа, [illegible] прогресса духьа тешаьош наькъаш даьххача СССР летчикий-космонавтий сийна.

ТАСС.

ПАРТИИ ХАЛКЪИ ЦАІ ДА

КПСС обкома пленумера

Хьалхагіа хоам баьчча тайпара, 6 апреле Грозне хилар КПСС Нохч-ГІалгІайн обкома пленум.

Парте Центральни Комитета февральски Пленума решенешца дуьйзденна пленума югіе лакъа доладаш хиннараш дийцар «Дуьнен халкъашна юкъера коммунистически болам чІагІбаларе тІехьа КПСС лоаттабеча къовсамах» доладош. Доклад йир КПСС обкома хьалхарча секретара вов. Ф. Е. Титова.

Пленума баьча берригача балхо вІаьхха а хьахьекхар Нохч-ГІалгІайчен коммунисташ чІоагІа цхьоагІо йолаши КПСС ленински Центральни Комитета, вовкъост Н. С. Хрущев корте латтача цун Президиума гонахьа айхха кхетабеннеш хилар.

Берригача коммунисташна советски нахен санна, пленума юкъе лакъа доладаш хиннараша чІоагІа хьалаьцдар парте, тешаме ленинец, машари къахьегамхой ираза бехьаьше хІаьа ца луш къовсам лоаттабеш вола Никита Сергеевич Хрущев корте латтача цун Центральни Комитето дуьнен халкъашта юкъера коммунистически болам хкотабаре тІехьа, Маркса-Энгельса-Ленина идеяш котьакара тІехьа лоаттабу къовсам. Республика партийни организацие лоІамах цар цхьа барт а болаш харцахьа лаьрхІар дуьнен коммунистически болама цхьоагІо йохаяре юкъарчаа доацаш кхерам тІатесса дола китайски кулгалхошца барт эгІабара леладу антиленински гІулакхаш.

Пленуме хиннараша доклад а деш дийцар дуьнен тІа эгтара хьалхарча социалистически пачхьалкхено хьахча Іальамате дикача исторически котталовех. Ленински парте хьалхе а лелаеш вай халкъе йизе а хьлда а социализм хьалъяй, хІаьта хІана шерра йоержаь коммунизм хьалъеш а доал. Из массанена а хоеш да. ХІаьта китайски раскольникаша КПСС-ах, Советски халкъах аьлдатташ дуьц, когаш тІатоха гІерт интернационализма гІуланха, китайски халкъа советски нах гоамбе гІерт.

Пленуме къамельаш даьрца йоахар, советски коммунисташта бе-башха ца хета йиш яц китайски кулгалхоша чуйнна коммунизмы хьалъяра сийлахь-доккхача гІулакха, вай парте лениненски хьакъа, социалистически лагера цхьоагІонна ец йола итенам. Раскольникашта гуччайха а меттахьа а хІама тоха ха кхьачай.

— ЧІоагІа вийса хІама даьл вай парте Центральни Комитето, — аьлар ше къамаьл деш КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара вов. Беляева, — КПСС ЦК февральски Пленума документаш ориопьях, китайски кулгалхой антиленински платформанаш раскольнически гІулакхаштен криташ ю. Из дар дІалех марксистски-ленински революционни теоре кІеча хилийтара тІехьа, 1957-чоч 1960-чоч шерашка Московски совещанешка тІайийцача Декларация тІех Заявлени тІех юкьа дуьнен халкъашта юкъерча коммунистически болама линеш тІехьа лоаттабеш къовсаме хьашташа. Вай парте кхыча марксистски-ленински партешца цхьоьа дуьнн хІама даьл китайски кулгалхой гІалате хиларахи цар позицеш кхерами хиларахи уж дІахкетабе гІертиш. Вокъа дукха хІама хилийтар. ГІехьера кулгалхой кхетаме чу ца бисхарал, вай парте тІехьехиналка да ца дувгІарал совгІа, кхи а чІоагІагІа кІоаргача бахар барт эгІабеде, коммунистически хьалшташте курцабалара тІехьа хоаш лелаеча гІулакхий хьайкьха. ТІоакха ка кхачай-ка хІаьта марла йоагІаш йола хІама тоха!

Советски наха китайски халкъа пІенача дог чура дош доле ховкъостал доаде гІерт КПК кулгалхой, йоах чІоагІа эгІаз а вахана, Беляева.

— Советски специалистий группана хо а баьй шии шера Китае бехк, — аьлар цо. Тхох цхьаьне а шийтта хоера пиза кхобацар. Лоацача хана хьалхьаьлар дукхаа промышленни предприятеш, цаpa мехкдаьтта чекхдоаккха керда завод, дик чубаха дукхе цІенош, культурно-бытовой объекташ а йолаш. ДакагІа йола оборудовани, станокаш, механизмаш, машинаш, дефицитни материалаш, эгтара ди-нагІа кийчбенна бола специалисташ уахийтар Китае. Хьанна хаш вай деш дола ховкъостал цІенача дег чура даш хиина хилар! Советски халкъо ду из ховкъостал аьь ца кетташ доале китайски лидераш гІертаре чІоагІа эгІаздуг вай. КПК кулгалхой гІерт китайски халкъе националистически уйлаш хьалхьове, советски нахена йола китайски бохлой, ахархой, интеллигенце дика уйлаш дІаяха. Массанена а хов китайски халкъеше вай дика гІулакхаш леладелга. Цу гІулакхий мах боз вайна, цхьаннене а цІенкхе а могаргдец сийлахь-доккхача шиш халкъа — советски китайски халкъий хьтгІа тоххаде.

Советски наха мел доаш ховкъостал даьл китайски халкъа

лийцар «Красный молот» яхача завода модельщика вов. Ковалева а. Дукхьал цу цхьан инженере Китае кхьийтар шиш завар гарта промышленни оборудованеш.

— Из оборудовани кийчъеш, — йоах вов. Ковалева, — тхона дика хетар из къахьегам дукха беза китайски халкъа йокьийташ, цун мехкаьттан химически промышленность дегІайоалаича из кийна эргалар. ХІаьта хІана китайски кулгалхоша из мел дар йоах вайх, гІожа аьлдиттан дуьц советски халкъах, вай дукха ева цу партех, цун Центральни Комитетах. «Красный молот» завода коллектив дег чура чІоагІа эгІазйигай барт эгІабеш Китая Компарте кулгалхоша лелаеча гІулакхаша. Вай массаза хьал а лаьцаб, хьал а лоац ховкъост Н. С. Хрущев корте латтача Центральни Комитета беш бола ленински кинъ. Из цаІ мара боаца нийса никъ ба, цо вай коммунизмага дуг!

Ше къамаьл деш ВЛКСМ обкома секретара вов. Гальцина аьлар, КПК кулгалхой хьоккамах барт эгІабара, аьлдитт дувцара гІулакхаш леладу. Китая кагийрхой организацей кулгалхоша а, Вовча оагІорахьа дуьш цар советски кагирхой Іальмате дика гІулакхаш, Советски Союзе доле гІулакхаш харцахьа а доалаш эзь ца кетташ дуьц. Китае ухача кагирхой делегацешта гІожа обработка ю.

— Вай мехкара кагий нахи мехкарийн ираз долаш ба коммунизм хьалъеча дакъа лаца йиш йолаш. Воаш кхо цо даш къахьегарца Даьхен а эррегача социализма лагера а низ чІагІбу вай. МоллагІа а вайна тІагІортерах, вай массаза а дІохьалхашка гІоргда, ленински парте белгалбаьча новкъа, «Машар, ПаргІато. Нийсо, Воша, Ираз», яха дешаш тІаязьаь байракхаш дІахьоргьа.

Китайски раскольникаш вай парте ХХ-чеи ХХII-чеи съездий решенех зоалараш дуьйцаш социаш бец, йоах Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совето председатела заместитела вов. Колосова. Цаpa лоа ца луш хала да Сталина культ личность йолча хана лелаьь ла йиш йолаш талха хиина хІамаш ХХ-ча съезда пленеца дохадаьь дІадаьха. Цар совгІа дола аьлдитташ дувх КПСС-ах, тешаме ленинец Никита Сергеевич Хрущев корте латтача цун Центральни Комитетах. Цхьабакъда, кхоачашхургдац царна дегардар, цхьаннена а цІеахха а могаргдац советски общества цхьоагІо йохае. Вай халкъ, парта, ховкъост Н. С. Хрущев корте лотта цун Центральни Комитет цаІ да. Цу цхьоагІонах вай доккхал ду, из цхьаннега йоха а айтаргьац.

Пачхьалкхенаша вІаши юкъе лелаеча гІулакхий элементарни нормаш лора ца ирал совгІа телха а ец, аьлар Грозненски мехкдаьтта института профессора вов. Сухарева, китайски кулгалхоша ди массаза доай лахкъю Советски Союза дукьалара пропаганда. Пекиннера радиопередачаш хьалхьоа аьлдиттох, антисоветски хилярах.

— Иштта эттача хьале, — йоах оратора, — парте Іальмате нийса лерхІ дуьнен халкъашта юкъерча коммунистически болама марксистско-ленински генеральни лине ленински принципаш лорарра шийлекхар. ДІаха йолача хана вай кхы а сетохаро пайла ца барал совгІа дуьнен коммунистически болама мугІарашка когаде, империализмана дукъалара цун керттера лине мелъе гІертача китайски кулгалхошта ховкъостал деттар хьаха вай парте аьр ше цаІ мара йоаца нийса вывод я.

Шо къамаьл даь воллаш вов. Сухарева пленума тешаш балар, Нохч-ГІалгІайчен Іилмаоша, берригача къахьегамхоша а санна, кхы а чІоагІагІа дьлларе къахьегаргда КПСС Программа кхоачашъяра, вай мехка эгтара тІех нийсха йола общественни строй — сийрда коммунистически общество хьалъяра тІехьа.

Старопромысловски района мехкдаьттахошен берригача къахьегамхошен хьлда харцбу барт эгІабара тІехьа китайски кулгалхоша леладу вуламе гІулакхаш, — аьлар «Старогрознефть» яхача мехкдаьтта промыслови управлене оператора вов. Магомадова. — Эгтара дезагІа долчоа сийлахь-доккхача шиш халкъа вежарашка долча доттагІлента тІаккхув уж, эгтара хьалха цуша китайски халкъа шийна доккха зе а деш.

ЧІоагІа дика а хеташ дуьц вов. Магомадова мехка эгтара къахьегІарех болча мехкдаьтта районна мехкдаьттахой творчески къахьегамах. Цар кхоачаш а тІехкхоачаш а ю производственни заданеш шоаш тІаийца социалистически декхарашка, дуьнен халкъий дезача ден — 1-ча Мае сийна пешал совгІа вэрриш тоннаш мехкдаьтта даккха лерІ. Из хургда, йоах оратора, коммунизма материально-техническа база хьалъяра, сийлахь-йоккха социалистически лагерь дІахо чІоагІьяре юкъе оалза доаца керда дакъа.

Трибуна тІа ва Грозненски гарнизона вокал вов. Аваин.

— Дуьнен тІом ца хилийтар, дуьнен тІа машар оттабар — из лерІертац дац цІараш Советски Союза хьалъаш, хьача мехкашкара махалошкаш бола ших, — йоах цо. — Машар лораберо тІехьа лоаттабеча къовсам а дуьнка шиш дІалу вай Коммунистически парте. ХІана а дика дагабоагІа советски наха дуькха нах а бовбеш, халкъа доккха зе-зулам а деш дІабахача тІамо тІаоттабаь хиина бала. ХІаьта китайски кулгалхошта ховкъа хетаи, нагахьа санна термоядерни тІем тІа дуьеся тІа бахача ваьхах ахаш бойл а. Цар къар ца луш, йоах атомни бомба ахьлатох даь цІоньо да. Из, халкъий кхел бе-башха ца хетарех тарра, тІамен машерина хьалхьакха йола китайски лидерий гуччахьара авантюризм я!

Тхо массаза а массанахьа а ленински партеца да — иштта дахха гарнизона китайски кулгалхоша дувцача аьлдиттам харцдарашта луш доле жоп, — йоах ше Исте воллаш вов. Аваина.

Партех, Н. С. Хрущев корте латтача цун Центральни Комитетах бола вай халкъа тешам бовбе гІертац китайски кулгалхоша леладеча барт эгІабара гІулакхаша чІоагІа эгІазбигаб лоамара къахьегамхой, аьлар ше къамаьл деш Ножай-Юрта производственни управлене партиома секретара вов. Даурбекова. Уж чІоагІа бІеха во уйлаш я, баьцьа уж хІалак хургья. Оаха чІоагІа бІубенна ях: из хургдац, селхапара ди юхадоагІаш мо маре! Китайски кулгалхоша леладеча гІулакхаштта района берригача къахьегамхоша жоп лу дукха езача советски Даьхена долча беркате тІагІертта чІоагІа къахьегарца. Мехка экономически низ чІоагІбеш, КПСС Программа телашне хкоачашъеш вай кхоачашцу вешй интернациональни декхар а чІоагІду социалистически лагера мехкий халкъашта юкъера доттагІал а.

Шийца къахьегаш болча ховкъостий уйлаш, царна дегадар дийцар № 3 йолча сомийн баьна лаврийн совхоза бригадира вов. Жарновникас. Цо аьлар:

— Китайски гІайгІа-теоретикаш вай партеша тІагІерт, цо советски наьха вахара хьал тоаддара хиъ дІахьу ахаш. Иштта дуьца йиш йий марксистий-ленинний? Коммунистически общество хьалъяро дІа ма декий халкъа лаккха материально-культурни бозрам хилар. Фуд царна хетачох къахьега материальни бозам хилара принцип яхилга? Из вІаьхи сагхила гІертилга да? Дац! Нагахьа санна вэ а са бригада берригача членаша а дика болх барах оаха кха тІа а алапи ййача, из тхо дІаьхий вах хила гІертилга да? Нагахьа санна со а кхьбола болхлой а тахан кхоачам болаш, дика а хоза а баракъаш дувхаш, коммунальни квартираш йолаш дахаш хилча, из тхо совлен рузкъа Іоале гІертилга да? Дацие а дац! Вай воаш къахьегаш хьаю коммунизма материально-технически база, цудукъа раза тхоашта могар дукхагІа хьат, баьла даараш, сомаш, кхьбола продукци яккхара. Соиа а са ховкъосташта а чІоагІа повкъа дешлад марксистско-ленински партей курса духьала гуччахьа лоаттабеча политически къовсама повкъа баьнача китайски кулгалхоша леладу гІулакхаш.

— Вай доккхал ду воаш Ленина сийлахь-йоккхача парте членаш долаш, — йоах КПСС МагІалбика горкома секретара вов. Сальмес, — ховкъост Н. С. Хрущев корте латтача парте коллективни баьчах — Центральни Комитетах. Никита Сергеевич Хрущий Іальамате чІоагІа хьинар долайй, вІаьхий опыт йолаш, мехка халкъа болхамен культурен дегІайоалача кІаьа ца луш бола беш, машари халкъашта юкъера доттагІали чІоагІдара тІехьа хадандза къовсам лоаттабеш хиларах дукха а веза, чІоагІа лархІа а лоархІ из советски халкъо, дуьнен тІарча цІена дог долча берригача наха. Вай партии халкъи массаза а, вІашагІйоалла цхьа организм санна, цаІ долаш — хьа а денадхьа а доагІа!

Пленуме иштта къамеьлаш дир республика просвещение министра вов. Умарова, «Октябра 40 шу» яхача совхоза звеньевойс вов. Даурбекова, Шелковски производственни управлене начальника вов. Самарева.

Цхьа барт а болаш тІаийцача решене тІа йоах, КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пленумо чІоагІа а бизза а могаду КПСС ЦК февральски Пленума сецаш, КПСС ЦК, цун Президиума, КПСС ЦК Хьалхарча секретара ховкъоста Н. С. Хрущева Советски Союзе Коммунистически общество хьалъяра, марксизма-ленинизма ларда тІа дуьнен коммунистически болам чІоагІбара тІаберзабаь беш бола политически практически болх.

Нохч-ГІалгІайчен коммунистий цІерах пленумо хьалха харцахьа лаьрхІар КПК кулгалхоша барт эгІабе леладу гІулакхаш.

Пленума юкъе дакъа лоацаш хиннараша чІоагІа раьза а хиина тІаийцар парте Центральни Комитетега, КПСС ЦК Хьалхарча секретарага ховкъостага Н. С. Хрущевга доьхийта письмо.

Туркмени шуйбохьа боттасса бІаьстэ хьинай. Прикопетдагски шоьрача идача шаьлоамйн сорлоалйн сомий боацдашна кІайн цІе бессаш дукхар чІагІайнод. Зама терраь тІемгІашта, хьачашта. ЧІопак тохаш литт хомсий гаьнашта. Къаьстта хоза, сапаргІета я уш дениша Ашхабадски ботанически беша.

Сурта тІа: Ашхабадски ботанически беша ба Калинина цІерахча Ашхабадски юртбоахама института шолагІча курсера студенткаш Рамова Эрешгуд, Бердиева Байрамгуль, Илтесова Анна.

К. Тимашенко сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛЕНИНА КЕРДА ДОКУМЕНТАШ

В. И. Ленин ваь 93 шу даьлча деш дІадахача цхьан шера дукха а керда ленински документаш кхаьчна КПСС ЦК чуйоагІача марксизма-ленинизма Института Центральни партийни архива. Мешарча пачхьалкхена партийни архивашкара кораяьча, цьастцьастача вахатеро а доввие дехьара а лаьхача цар керда хІамаш довийт Коммунистически партеи Советски пачхьалкхена баьча вахарех а балхах а. Цхьайола материалаш болх бе волаеннача низхьонцарча ханах я, хІаьта дукхагІа драна белгалбоахх Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котьаьнначул тІехьагІа В. И. Ленина баь Іальмате боккха а дукха оагІонаш чулоацаш а бола болх.

Тхьаь атт гарта керда ленински документ . корадаьд РСФСР ВСНХ, кхачаш арахьарча торговлее халкъа комиссариатей материалашта юкъера. Керттерча даькъа цар белгалбоахх мехка халкъа бовхам юхаметтаоттабеш, социалистически экономика хьалъеш Владимир Ильича баь болх.

Промышленни оборудованеш, доаегораш, кхачанца Іалашъяра дадье йоккхой халонаш тІадаттар 1921-ча шера Баку мехкдаьтта промышленноста. Бакински промышленносторе хьал эттача декхар духьа оборудованеш, кхачах, боахлоашта долча берзкъех доешне деньа мехкдаьтта продукташ хувна Бакински мехкдаьтта комитета мукъабадана барбоацаш лерхІар В. И. Ленина. Цунах хетта 1921-ча шера 18-ча апреле цо письмо яздир В. П. Милютинга халкъа комиссарий Совета заседанега йоагІаш йола соцама проект кийчъехга а дехаш.

В. И. Ленина хІара дешш чІоагІа терко йора транспорта балха, ирьшина эттача доагора пришакаша лоаттабеча къовсама. КІор, мехкдаьтта, дечча тоьаш дацар мехка. КІоры мехкдаьттен доахкя шира моттигаш юхаметтаоттаяра а, кердаярец шерьара а балхаш, хьадаккха етта а дарегІа а доагор — торф — доаккхага иштта лед чІоагІа терках тІабахийта лууш вар Владимир Ильич. Александров — Гай — Эмба яха лини хьалъеча гІулакх деш хургболаш Саратовски Новоузенски юкъе лаьрххІа телеграфни бувзам оттабара хьакъехьарча телеграмма куьг яздир В. И. Ленина 1922-ча шера 22-ча апреле. Эмба районе мехкдаьтта доаккхага шерлуш доагІар, мехка халкъа бовхамга тІа-тІа дукхагІа кхоачар . эмбински «Іаьржа доашун».

1920-ча шера март бетта Каспийски флота командующена Ф. Ф. Раскольникове Совнаркома соцамца тІадиллар хьай кара мел йола средстваш оарцагІьаха Бакура мехкдаьтта дІадахьара, аьнна. ХІана дукха ха йоацаш корайй цу шера 27-ча апреле

В. И. Ленинга еха телеграмма, Каспийски флота хемаша 23-ча апреле 40 эзар пут мехкдаьтта Астрахане хІа а кхоачаьй, хІаьта укх тертгарча хана мехкдаьтта дІахьоага кхы а дукхагІа догІа а доагІарга, аьнна цу тІа. Ше кулг а яздь из телеграмма ВСНХ дІаяхьайтар Владимир Ильича. ДІахьахьачча доагоре йиш хилийтар Волга тІа шай ханнахьа навигаци хьаела.

Кхьча документашна хьадувц герзашца а экономически блокада оттаера а Советски Росси йохаелгах шоай хІама тургдоацьаьга кхетта а дь, къоанча Советни пачхьалкхенца экономически бувзамаш лелабе капиталистически мехкаш доладалар. 1920-ча шера гурахьа хІама лелаеча итальянски французски гІозарий ликалица Советски Россига йохке аьлар дукха легкови грузовик автомобилаши царнара заявки оттхалаш. В. И. Ленинга яздаьча письмона кулах хови бир Дальневосточни республика Москверча уполномоченче. Из письмо шо резолюци а кулаь, «Укх тайнера кхьехаши, ха йоье сиаргІоциш, дукхьаьа НКВТ дІаяхьйта ловаь, аьнна йолату а дь Наркомвнешторге А. М. Лежаве дІадахьайтар Владимир Ильича.

Наркомвнешторга материалашта юкъера доккхача маІанера документ корадаьд — 100 миллион прош зеем ле Советски Россиа, аьнна, цхьан шведски бакко еннача предложение проект. Из доаш корта ЦК дийцар. 1921-ча шера 13-ча марте Владимир Ильича пректа тІа дІаязйир шийна хетар, иоашк дІахо переговораш латте мега а деш, из доаш чІоагІдара хьалъехьара мерешш тІехьара Политбюро тІахиаргІоле условеш а оттаеш. ПайдамегІарча условеш цу тайпара звонаш оттаера хьакъехьа дІахо а гІуллакхаш лелаьа могадир В. И. Ленина Наркомвнешторга.

Дешнен цига дувцадаш дукха ленински документаш Центральни партийни архива [illegible] къаьст-къаьстача хана.

1920-ча шера 9-ча сентябре В. И. Ленина кулг яздаь 1898-ча шера дене парте членов М. Н. Васильева-Южина цІарахча удостоверенеш. Заготовительни кампанеш кулгалде губернски продсовешане председателалла Симбирске вохийташ хинна из. 1919-ча шера август бетта В. И. Ленина кулг тІа делча цхьаьлха мандат еннай М. В. Рыкунова, дуьнн тІахуьллаш хинна Главлескома а кув моттигашкарча органий а хеу кийчъара организаций балхоге хьожийга.

Ленински литературни тІехьалех чу лоархІамера гІаш хургьа керда къаьчча документех.

Л. К. ВИНОГРАДОВ,
КПСС ЦК-ана чуйоагІача марксизма-ленинизма Института Іилман белхло

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

ТОЛАМЕ ЧАКХДАККХА КОАРТОЛАШ ДІАЮВЛГА

Коартолаш дика кьуекъара лерд а шай хаиналье а лертгІа а уж дІаер. Коартолаш дІае лаьтта къоастадеча хана теркалде деза цар дика дегІдара уж дІаюеш дола лаьтта хІаьда, етта фо чугІоргалоаш камаш, кхоачам хилаал тІоадал йолаш хела дезилга.

ТІехьаьлна дукха тІоадал йолаш юха хилача а коартолаш дика хилар, хьахчина коартолаш йохкайла йолалу. Лаьттанца тІоадал кхоачам болаш хилча лаьтта чІоагІа тоІалу, цо юхалетт коартолий бурнагаша дегІдахьалга.

Гурахьа дуьв ца бола ялташ, бобоеш культураш, хьажкІаш, шекара свекла хиинача лаьтта дІайийер дика хул коартолаш. Иштта дика хул уж коартолаш хиинача лаьтта моалагІа дІайиьча а.

Эгтара хьалха де дезар да гурахьа оахам а даь кийчдаь хиначча лаьтта коартолаш дІаюеш. Оахам доль ца хилийтар духьа бІаьстан юкъье мелха баккха беза коартолаш дІаючча лаьтта, хІаьта нагахьа санна оахам тоІадения хуле, цунна культиваци е еза, цунца цхьан-ахьан мелха а боакхаш. Вай республикерча, къаьстта а Наьсарен производственни управлене бовхамашкарча хьалех чІоагІа пайдаел да боал а ца бехкаш оахам (зябь) кІальдар. Бола туеса уагаш хьа а дІьаха хьаьлара йоаккача дуьшаьлен кашца бу цо бола, хІаьта нагахьа санна уж кхоачам боацаш хуле — бола туеса уагаш дІа а даьха моалагІа долча мохарешца, цхьабагъда, тІехьаьийла мелхаш хила деза царна. 12—14 а 16-нега дІакхоачаш а сантиметр кІоарга хьалахьоаду лаьтта. Коартолаш дІаелехьа 3—4 да хьаха бу ца боах.

Укх шера эттача кьалий лоархІам а беш, цхьайола коартолаш бІаьста даьча оахам тІе а дІае оаргьа. Из лаьтта геттара дика кийчде деза. Нагахьа санна коартолаш хьалхагІа хьажкІаш хиначча лаьтта дІаюеш яле, гІалахий юхкаш дикагІа оахамо кІальахийтар духьа кха ахадехьа шозза дуьшена е еза пега, цхьа угаргІеш тІаккха ахоргІеш. Из даьчул тІехьагІа кІоарга оахам цу хьоанагІал а болаш долча мохарца. оахам деча агрегата тІехьабийза боаккхаш мелха а болаш.

Боакха лоархІам болаш да комбинированни оахам деча агрегаташца лаьтта дІар. Нагахьа санна даь оахам шера ца хуле, бола техарг а болаш ахоргІа дуьшаьлинкаш токхае еза, цул тІехьагІа мелха ца боаккхаш 2 дита йиш яц из оахам.

Теркаде деза кхы цхьаькхй а: бІаьстан юкъье лаьча оахам тІа коартолаш дІаелехьа оасар хьалІІахьа тарлургда. Нагахьа санна цу тайпара гІулакх хилсдача, хьалхагІа эзбах вай аьнача тайпара, лушалынкашца е бола ца безача мохарешца доалле деза оасар.

ДІахо коартолаш дика хьулкъайтара боккъонна харжа а харжа кийчъе еза дІахоаргІола коартолаш. Харжача хана цхьаккха бурагг юкъе ца йохийташ фудара дІакъоастае еза масс а айпе коартол. Айп доацаши йоакхалгаш зІамигалтен мамоша цхьан бораменн хилийта еза дІаюеш йола коартолаш. ТІаккха уж хьатарра дика хьалтІайола, сиха дегІдахь, латар а кхачар а цхьан хенна кийсалу.

Бьакхача зеиех гучадьлача дІаера эгтара дикагІа 30 граммагара 80 граммага кхаччалца йола коартолаш хилар. Нагахьа санна дІае лаьркІа коартолаш йоккхий яле, уж хкаш йола хІара дакъа 50 граммал зІамигІа а хургдоацаш, иштта хІара дакъьеца зІарг тоха 2—3 кІоагілаг а хургболаш. Коартолаш чешлага дІаючча дайнахь да деза. Нагахьа санна цхьа коартол лаьар доалаш нийсвой, рокгарга из дІа ца халийтара коартол юлла массаза ю формалина 2-процентни растворалле Іоиуьетта деза уж.

10 сантиметр кІоаргача 6—8 градусета кхоачам оасар дІоалделча дІае еза коартолаш. Шое йоалаь 10 да даладеньа-м лунихьма а дІайийна еха еза уж. 12—14 сантиметр а, хІаьта лаьтта хІаьда долча метте 16 сантиметрга кхоачаш а кІоарга доалле дІае могаш коартолаш.

Гектара тІа 2,5—3 тонн — йоа ба коартолаш дІаера боарам. Коартолаш дІаючча машинашка дІае еза коартолаш. Цу машинашта тІехьайийза оахам шаьрду хІамаш хала еза (маккаш, иштта кхмаргаш).

Коартолаш дІайийначул тІехьагІа вІалла гоала могаргдац царна деш дола гІулакх. Эгтара хьалха мелха баккха беза коартолаш дІайийначча кхай тІа. Коартолаш дІайийна 6—8 ди даьлча, иштта аьча оасар хьалтІахьалехьа, баккха беза хьалха боакхха мелха. Оасар тІаьаласга а лаьтта тоІедерга а хьежжа юха а мелхаш доах. Коартолаш хьалтІе а яьлча мугІараш къоастадале даьлча, мугІарашта юкъе деш дола гІулакх дІадолаьду.

Коартолаш дика хьувкъьайтара лаьттанца шортта кхачен хІамаш хилийта еза, навоза удобренеш дІакхачийта еза коартолаш юча лаьттага. ХІара гектара тІа 15—20 тонн кхо дилла деза. Эгтара дикагІа да цо кхо лаьтта оахача хана оахамо дІаллахийтача. ХІара гектарега дІакхачийта еза минеральни удобренеш: суперфосфат — 2—3 центнер, хлористи кали — 1—1,5 центнер, аммиачни селитра — 1—1,5 центнер. Цу тІа белгалдеккха деза, нагахьа санна аммиачни селитра тоха, из тохаш зІадла йита йиш яц суперфосфат.

ФунагІа даь а укх шера коартолаш дика хьувкъьайта да даш республика колхозашкеи совхозашкеи. Хьалдеча звенона дола деш хала еза сорта дІайийра коартолаш. Звеньевойнне корта бовхама специалисташа дакъа а лоацаш хІара звено боарьонца кийчде деза аккхаболхамара хьалоаш даь ца Іеш, хІара участка хьалаш а ховдо тІаркал 4 дош оттадаь коартолаш лелаяра технологически картеш. Коартолаш кхеяра цхьабаш а тІеийца социалистически декхарашка кхоачашдара цар дика кьамахал эргІолаш, мел хоа гІо-ховкъостал деде коартолаш лелаеш болча звенонгга.

М. БРИДКОВСКИЙ,
Нохч-ГІалгІай АССР юртбоахама производственни управленера агроном.

ТЕХНИКАХ ПАЙДА ЭЦАЦ

Юртбоахама производствана дІахо интенсификаци яра хьалха нин хьахьекхар КПСС Центральни Комитето февралехийнача Пленумо. Цу гІулакхо боахамашка шерра механизаци ю хьлача балхарта, кибьвкхувл хинн. Цхьабакъда, кхьча тайпара лелалу из лоархІамера гІулакх Грозненски производственни управлене Горячеисточненски совхозе.

Масала, Терски кхача юртарча шурий-товарни ферме дукхха а дика а доахан чулоаттаду кхийна. Царех-м кхиметтел механизированни ла а оал, из ала йиш йолеш ахьакхьа кІамаь нига деше а. Укхаза цхьакхьа а механизаци яц.

Кхо даккхара баклаш кара ду укхаза, цуьлзьа ха дукха йоа. къахьегам сорбоал. Доахан йоаттадеча кхийнкхара кхо дахара лаьрххІа тоаьь механически транспортер я ферме. Цхьабакъда, ферме кулгалхой цу дешна сагото ца хилар боакьа доахан за транспортер дукхача хана дехз бола ца беш латт.

Дукха ха йоа лоарскй доахан деттаьш, цу тІа а хІара лоарка беттараш 10—12 етт мара бац, цулукьа дукха тІаккхат ферма штат. Совхоза гурахьа дена ферме сахада Іохкайса цІа электричествола доахан детта аппараташ.

Цу тайпара «механизаци» эр баьхав долаш февралеи наутем шура яккхара ганаш кхоачам ца еш бесаб шурий-товарни фермера дукхха доархаш.

Йоккха хало а цу фермерча скотникашна а. ХІара дейне 10—15 тонн кхо дІа а кхуьхаш дІаоттале дезаш ба уж. Цу тІа а из берригта болх кара беш ба, баьгъла, цу баьхаш царна луш хІама дац, хІана аьлча ферма «механизированни» лоархІаш я.

Шай балхах дог лозаш вац шурий-товарни ферма механик Эльмурзаев Мовлад. Цо кагдаьза бІаргкхаба беза фермерча механизмашка. Цхьабагъда, дукхагІа йола механизмаш бола беш яц укхаза, дІаве аьлча бола беш яц ферма механик.

Бейсина кхийша дІаяхийна лоаттаду лобхаз, цхьабакъда, цу гІулакхо лелабер алюминиевни электропровод ба. Из тІаа а луш лоахаш мугъадуьа, хьалкалара доагьар хьалъяре чкуне, тІабетташ лоаду.

ПайдамегІа кургдаьча тайпара лоархьар луллаш яц хилар хьахьика цхьа цхьаькка а. Укхаза уалуб да тераь увая цІа. ВІаргячче Іей, лахта а ца доагдаш, доаграьлийна лаьркІа ча доагадаь укхаза. Дукха доакьар йовлаь доаьд цу хьаьльача — дийна 3—4 тонн.

Уж хиррадьара, бехе йоаца гІулакхаш доавш бе совхоза кулгалхой, цхьабакъда, уж дІадакхара цар доаш цхьаскда хІама дац.

Кхи ца а гойтеш, сиха тоабеш за баргІаш ферма йоаь.

К. АРЗИЕВ.

Доазол дехьара

Барт эгIабеш долча китайски кулгалхой гIулакхашта духьала

КАРАКАС. Венесуэльски газеташа изложенех кепа теха арабьюккхаб «Дунен халкъашта юкъера коммунистически болам кхотабара тIехьарча КПСС къовсама хьакъехьарв» КПСС ЦК Пленума сощами барт эгIабеш дола КПК кулгалхой гIулакхаш гучадоахаш йола М. А. Суслова доклади. Цу документаша чIоагIа тIаззар венесуэльски общественноста уйла. Прогрессиви гIоазарашка белгалду, къамий-кортамукъадеш къовсамаш деррига дунен тIарча машара тIехьарча къовсамаш уж боккхача лоархIаме хилар.

СОФИЯ. Кхетаде хала да сона шоаех марксисташ доархIаш болча наха сийлахь-йоккхача Ленина партена, дунен тIа эггара хьалха хьахиннача социалистически пачхахьалкхена — Советски Союза духьала уж тайпа акха белхаш мишта увттаду, царех селлара дукха хаоцдараши меткIаьлеши мишта доаржаду, аьлар Болгарски компарте ЦК члена, БКП Видински окружной комитета хьалхарча секретара Велко Семкова БТА агентства корреспондентаца ше къамаьл деш.

Из де йиш яц, йоазар но дIахо, марксизмагахьа-ленинизмагахьа букъ берзабаьча наха мара, сектантстваш догматизмаш ушалийла бажийса ца Iеш, великодержавни шовинизма, национализма, кагийбуржуазни авантюризма, кхмметтел фасизма а ушалийла бажийсача наха мара.

Видински area коммунисташеи беррига къахьегамхошеи могаду М. А. Суслова доклада тIара, КПСС ЦК сощам тIара, Болгарски компарте ЦК пленума решене тIара хIара дош. Оаха бIарга са саина лора а дергда. чIоагI а дергда СССР-царех КПСС-царех тхоай доттагIал, къовсам доаттабергба дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама цхьоагIо бахьан долаш.

Шеко йоацаш шийна карагIдаьнна доккхий хIамаш бахьан долаш хинна Iаш Советски Союза Коммунистически парте шийна адамий прогресса авангарда хила бокъо яккхар, язду «Отечествен фронт» яхача газето. КПСС, шеко йоацаш, авангард я вай заман коммунистически манифест оалаш йола шин керда Программе бахьан долаш а, цIаккха а гIоал йоаккхаргйоацаш лергаIа, тешаме, говза чакхйоахаш йола шин чIоагIа гуманни политика бахьан долаш а, карагIдаьнна Iалаьмате доккхий общественни, экономически, Iилман толамаш, машар, демократи, къамий лоIам, социализм, коммунизм бахьан долаш лоаттабу къоалхчал дола къовсам бахьан долаш а. Болгарски коммунисташе, беррига болгарски патриоташа хьалда харцду великодержавни шовинизмои кагийбуржуазни авантюризмои юкъеберзабаьча КПК кулгалхоша КПСС-ахи

Н. С. Хрущев керте латтача цуй кулгалхоеки дуьца акхен бIехен меткIаьлеш, яхаш язду «Отечествен фронт».

ВАРШАВА. КIоарга кхетаеши могаеши тIанийцар Польски Халкъа Республике КПСС ЦК февральски Пленума материалаш.

Варшаверча В. И. Ленина музея директора Ядвига Людвинскаяс ТАСС-а корреспондентаца ше къамаьл деш аьлар:

БоккхагIча наха йола коммунистна се хиларах тарра партийна балха тIа йолаш айса даьккхача 40 шера опытах хоаш сона, КПСС массаза а Ленина идеяшта, пролетарски интернационализма идеяшта тешаме хиннилга. Хала а, новкъа а, дегаза а хет сона китайски кулгалхоша ладу фракционни, барт эгIабеш, тийшача балха гIулакхаш. Уж цIенбенна дIахаьдаб вахарах, вай деношкарча баккъдарех, царна бIаргагаш е бIаргаго безам а боц дунен чу хинна а кулаш латта а хувцамаш.

Китая Коммунистически парте кулгалхой сектантство хьайолаеннай, аьлар юххера а Я. Людвинскаяс, шоай низехи халкъа низеха уж тешаш ца хиларгара.

БЕРЛИН. ГДР къахьегамхоша йизза хьаллоац КПСС ЦК февральски Пленума материалашка а новкъоста Н. С. Хрущева Венгре даьча къамаьлаца а хьахьекха положенеш, аьлар ТАСС-а корреспондентага Демократически Германе Къаман фронта Къаман совета Президиума председатела заместителя Хорей Браша. Цар тIа къаьста хьахьекхай лерргIа чакхйоахеш а машар бехаш а йола Ленина политика, дунен коммунистически болам кхотабара долла хIама де лаьрхIа ца хилар. Оаха тхоай деррига низаш тIадохийтаргда социалистически содружествай дунен халкъашта юкъерча болхлой боламен цхьоагIо чIоагIъяра, аьлар Х. Браша.

ПРАГА. Китая Компарте кулгалхоша лекадеча барт эгIабеш долча гIулакхашцара КПСС позици тха йолла позици я, яхаш язду Чехословаке Компарте ЦК орган долча «Руде право» яхача газето. Из цу тайппара прогресса, демократе, массане юкъарча машара хьашташ деза мел лоархIарий, лер тIара ца болаш марксизмана-ленинизманеи пролетарски интернационализманеи тIехьа латтарий позици а я.

Барт эгIабеш дола китайски кулгалхой гIулакхаш, язду дIахо газето, хоаламболлаш хардахьа лаьрхIар КПЧ ЦК декабрьски Пленуме а, хIаьта цул тIехьагIа, дукха ха йоаццаш шеора хиннача Къаман фронта Центральни Комитета заседане а.

Китая Компарте кулгалхой кIоаргача бахаб. Барт эгIабеш дола цар гIулакхаш бакъде йиш йолаш дац. Цар гIулакхаша гIалбигаб эггара хьалха коммунизма моастагIий-империалисташ.

Творчески ленинизма уйлаца дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама низаш кхотадар, китайски кулгалхой сектантско-догматически авантюристически фракционни политикана духьала къовсам лоаттабар хIана эггара хьалхарча аргIанара деккар да. Из — империализмана духьала, коммунизма керда толамаш, демократи, машара гIулакх бахьан долаш доаттабеча къовсаме шеко йоацаш ьаттув бартбола хьал, язду газето юххера а.

(ТАСС).

ОАР-е ЭГГАРА ХЬАЛХАРА ЯР

КАИР, 9 апрель. ТАСС-а корреспондента С. Соловьева ховм бу: Каирана юххерча Хелуан яхача городерча коксохимически заводо селхан эггара хьалхара кокс арахийцаб. Советски Союза новкъосталца Египте хьалъаь кхы цхьаькха а Iалаьмате йоккха предприяти болх бе йолленнай. Цу тайперча заводех Iарбий Малхбоале эггара хьаьхара я Хелуански коксохимически завод. ХIанзалца дIазол эрахьара кокс тIакхахьа безаш хиннай Египет. ХIанз деза ОАР металлургически промышленноста мел эш кокс мехка чухь хьабеш хургба.

Керда завод бIарча промышленни комплекс я. Керттера пхи цехи уж миссел новкъостлех цехаши я цига. Цар шера тергья 300 эзар сонгIа тони кокс а, хIаьта ниттта дукха кхийола продукташ а, цу даькъе 5 эзар тони сульфат-аммони, фенол, азотни кислота, молхаш, пластмассаш, красителаш, ниттта кхы а хьаяра эша кхийола бедалаш.

Кердача предприятe ерригa обо рудовани — 135 тони хулача Iалаьмате йоккхача машинашкара, чIоагIа чоалхаерча контрольно-измерительни аппаратурагара яьнна, тIеххьарча фентлига кхачалца — советски я. Льготни условех кредит а денна, цу кредита чотах еннай из оборудовани.

Керда предприяти хьалъеш латтача хана 70 Iарбий инженераш, техникаш, болхлой хиннаб Советски Союзе а баькха коксохимически заводашка практика дIахьош. ХIанз уж цехийн участкайн начальникалла, мастералла балхаш деш бе. Ужжал советски специалисташ хиннаб ОАР-а коксохимически промышленноста эггара хьалхара предприяти хьалъеш а йолайолийтош а. Предприяти болх бе йолалу ха гаргакхаьчача хала заводера дIа ца болхаш бIарча денош-бийсаш лоахар советски Iарбийн специалисташа, хIаьта ниттта хьинаре цар хьегача къйх хьалхара беркат хьакаракхаьчад. Египта дегIайоагIача металлурге клачаа кокса хьалхара бIаьш тоннаш хьаьяй.

Занзибара правительства чаккхдоалаш латт бахача наха вахара хьалаш тоадара, беттага аьлча чуIеча цIенойша мах Iалашбара тIедерзадаь массеех тайпа гIуланх. Цу аагIорахь доахкача хьалхара гIанех цаI хилар къобенача наха цIа хьадила решени.

СУРТА ТIА: къобенача наха лаьрхIа хьалхаш латтача цIеной дарда хьалхара кхера булдаш воаь Занзибара президент Абейд Каруме (аьрдехьа).

ЮПИ—АПН сурт.

Бразилера хьал

НЬЮ-ЙОРК, 9 апрель (ТАСС). Рио-де-Жанейре лерхIачох, Гуларта полномочеш дIаьдалаца юкъйисача юкъагIа доадама хIама ца эшшаш уйх хIипагIа Бразиле президенталла хиарел Умберто Кастелло Бранко хержа вьнначул тIехьагIа беррагича мехка осадни хьал оттадергда, яхаш, Рио-де-Жанейрера хоам бу «Нью-Йорк геральд трибюн» яхача газета корреспондента Кольера.

63 шу даьннача инарела Бранко Iаьдал кхрайнначул тIехьагIа, йоах дIахо корреспондента, кетаргахьа, кердача правительства Iалаьмате сиха конгрессагара дехаргда «мехка порядок оттаяра» шийна чрезвычайни бокъонаш лулга.

Кольера хетачох, цо правительствага торо хулийтаргья ше коммунисташ а зуламера элементаш а лоархIаш болча наха деш доле низаш кхы а дукхагIа чIоагIде.

Укх тIеххьарча ялх дейнахьа, язду корреспондента, коммунисташ е царна мутIахьа вах ба аьнна баьча дегабуамах лаьца набахта веллав 8000 саг. Алкха цхьан Рио-де-Жанейро набахтенашка е набахтенаш аьча кемашка чувеллав 300 гаргга саг.

«Прогуларговски переворот» ца хилийтара тIавоалаваь 8000 салте ва хIанз укх сахьате мехка столице городе Бразилиа.

Кхо миллионаш ях бIаь эзари киловаттага кхо дIакхьача йола Братски ГЭС дунен тIа эггара йоккхагIа йола гидроэлектростанци а хинна дIаяттай. Ангара тIарча электрогиганта дерегIча энерге ток тел СибарегIа керда хьалъеча гIишлоштен предприятешта.

Сурта тIа: лохерча бьефагахьара Братски гидроэлектростанце сурт.

Я. Перка сурт.
ТАСС фотохроника.

КОММУНИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМА УЧАСТОК

Юкхьанна деза коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара боккха къовсам доаттабеш хьаеннай СМУ-9 1-ча участка коллектив. Дукха халонаш яйсора беча балха юкъе. Участка бригадаш яхье а юалаш дика кхоачашдора хьалхашка латта декхараш. ХIара бригадо беча балха итогаш а еш дика дIахьора яхь.

Коммунистически къахьегама участок яха сийлен цIи яккхара керттерчарех да гIишлош хьалъеча дIадоаар кIезигагIа хилийтар, цар дикал лакхагIа хилийтар, уж сихагIа хьалъяр. ХIанз, хьалхагIа къаьст-къаьста болх беш хинна звенош аIашагIтехай. Цхьан каменщикий бригадо штукатурка ярала йинаш тохарала сонгIа де мел деза балхаш ше кхоачешду. ХIара бригада комплексни я, массехк балха говзал я бригаданарча хIара болхлочун. Царех хIаранена ховш я каменщика, бетоншика, плотника, арматурщика говзал. Маларий бригадана болх берашта а хIаранена дика хов малара, паркетчика, плотника, столяра, ниттта кхийола говзалаш. Цу гIулакхо торо хилийтай итт бригада когаметта кхаь комплексни бригадо болх бергболаш гIулакх вIаштIехьдаккха.

ДIадахача шера техника-гIишлонхочун дипломаш хьакийцад Ремизова Раисаса Колесникова Клавдех.

ХIана кхоалагIча курсе политехнически техникуме дешаш я каменщик Токарева Мараж. Тхьаь итт шу сонгIа ва я каменщика Бяшкик Александрей Гусев Петрок гIишлош еча болх бу. Цхьан бригаде болх беш ва уж шинь, цхьана дешаш а ба уж. Сийрйнарча школе деша батIаш ба Новиков Федор, Лата Лида, Артемов Александр, Кирюхина Людмила, ниттта кхы дуккха бараш.

Шоаш дешарал сонгIа керда балха баьхнача болхлошта чIоагIа новкъостал ду цар. Балха баьхка дукха ха еще а къаьнача болхлоша новкъостал дарах дIаналехьа шоай балха говзал Iомаьый плотникаша Д. Брусенцова, В. Даниельянова, штукатура М. Черкашинас, А. Леоновас, А. Непряхинас, каменщика В. Масаева, В. Кленова, ниттта кхычар. ХIанз СМУ-9 коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча цхьоалагIча участка болхлошта юкъе хьалха латтачарех ба уж. Цу гIишлон участках дешара комбинат оал. Затирочни машина конструкция яра Ленинградски гIишлонкоша предложене маеллангехьа, цу сахьате участке цIенош хьалдеча балха юкъейнхьар болхлоша из предложени. Ниттта кхы дукха керда дараш балха юкъе а кхухьаш лакхъю цар къахьегама овсарле. Творчески къахьегаш ва хIара болхло. ХIара шера вай республикерча гIишлой-монтажни управленешкара болхлой ух участкерча болхлошкара дIахагIйола опыт дIаэца.

Укх тIеххьарча шерашка дикка лакхъеннай къахьегама овсарле, лохбеннаб хьалдеча цIеношка дIабода мах. Масала, кходаьча ахчак, гIишлой материалаш кхомбеш лелаяра чотах укх тIеххьарча шин шера планал сонгIа хьалдаь цIенош 3 эзар квадратни метр кулаш да.

Ер кхоалагIа шу да участка коллективана коммунистически къахьегама сийлен цIи еяка. Цу хана дена хIаране цу цIера сий лакха лоаттадара къахьегама темпаш тIа-тIа лакхъеш къахьег. Участка коллективо шийна хьалхашка уттадечарех цхьа декхар коммунистически кхоанен саг кхетадар да.

Дукха хана дена дика къахьегаш ю Черниченко Юляс кулгалду бригада. Цо болх дика вIаштIехьбаккхарах кулгалхоша чIоагIа хестайора из. Цу гIулакхо харцахьарча наькъа тIа яьккхар из. Бригада членашка лакуегIацар. Царца дага а ца йолаш ше лоерхIар де дезар. Ше аьцар харцаьа низь хилар кхетахар цо, цудухьа балхара дIаяккхазар из, бригадиралла дIа а яьккха болхлолла хьожайир Юля. Ниттта дика къахьег коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча участка коллективо.

Ш. МАХМУДОВ,
СМУ-9 мастер.

ЛАБОРАТОРЕРА ПРОМЫШЛЕННИ УСТАНОВКАГА

Мехкдаьтта чакхдоаккхарашта хьалхашка латтачарех цхьа декхар да автомобильни бензина, дизельни доагора, машиндаьтта дикал лакхъяр. Къаьстта доккхий декхараш да смазочни даьттай дикал лакхъяра хьалхашка латтараш. Смазочни индустриальни даьтташ дика хиларта хьежжа дукха дах мотораш, машинаш, механизмаш.

Смазочни даьттай дикал лакхъяра хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара новогрозненски заводе болх бе дIайолалийтай Г-49-1 яха установка. Цо арахеш даьттаех эш йола полиизобутилен. Из установка болх бе йолаялар лоархIаме гIулакх да.

Цхьа шу сонгIа ха я планах лаьрхIача бесса Г-49-1 яхача установка продукци яра ца хеца. Цу установко арахеца еза продукци заводо еррига арахецача продукцех 6 процент я. Фу бахьан долаш боагIаш бола пайда лац установка? Керттера бахьан да мехкдаьтта чакхдоаккхача промышленноста Ерригсоюзни Iилма-тохкама института кийчъяь «Гипрогрознефта» проектни институтага хьаенача процесса технологена юкъе цхьаша гIалаташ хилар. Грозненски заводаша полиизобутилена лаьрхIа арахецаш йола бедда институто техкаш.

Мехкдаьтта чакхдоаккхача промышленноста Ерригсоюзни Iилма-тохкама институто проектировани яра ена данеш лабораторин балхашка хьежжа хиннай. Завода хьалашка е опытни установке ерригa технологе стадеш балха юкъехьош процессага хьежжа хиннабац, цудухьа «Гипрогрознефта» институто кийчъяь технически проект дукха кхоачамбоацараш долаш хиннай.

Проект пайда лургболча бесса кийчъяьи: реагирующи массана юкъе катализатор яхьар, реагировани яьча массана юккъера катализатор хьаяккхар, реакторашта эша электродвигателаш хьахаржар, ниттта кхыдараш.

Завода специалисташа, инженераша, техникаша беррига низ тIабахийта къахьийгад бизза пайда лургболаш установкага болх байтара. Царна юкъе ба установка инженераш Дацаев, Салман, Федотов Иван, ниттта кхыбараш. Цар дика къахьегарах реактификаце блока холодильни блоки балха юкъейхьай. Тхо дог тийша да полимеризаце блок балха юкъехьоргхиларах, кердача техника объект балха юкъеяхьара де мел деза балхаш хIанз кхоачашдеш да.

Нагахьа санна проектни тохкамен институташа технологе процессаш промышленни ерригача стадешка кийчйоре, вешта аьлча лабораторера промышленни установката кхаччалца уж кийчйича хIанз дараш санна хургдацар гIулакхаш. Установкага дIабаха мах 2 миллион сом ахча да, бакъда цхьаьца гIалаташ хиларах продукце план установка кхоачашъяц.

И. ЖУКОВ,
новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода керттера инженер.

ДIА-ЮХА ЛЕЛА КЛУБ

Керда дIа-юха лела клуб хьаьннай Назрани культура отделе. Клубе оттаьй кинопередвижка, радиоприемник, магнитофон. ДIа-юха лелача клубе тIа болх бергба шофера Оздоев Мухьмадей киномеханикей Мальсагов Альмадей.

Назрани управлене совхозий бригадашкеи доахан лелаеча фермашкеи гIолла, нитта кхычахьа а леларгья клуб.

В. КОСТИН.

КЕРДА СВЕРЛИЛЬНИ МАШИН

Назрани «Электроинструмент» яхача завода коллективо арахец 32 миллиметр сома долча дахчанел сома доапача вьшкаш Iургаш доаха С-455 яха электросверлильни машинаш. Цу машинех боккха пайда эц гIишлошъеча, юртбоахаме, заводашка. Духхьал 14 бетта завода коллективо арахийцай 23 эзар цу тайпара машини.

Цхьабеггьда, арахецача С-455 машинаш хьаеча кхоачамбоацараш нийслора. Из машина хьаярга дукха къахьегам, 8 килограмм мах бода болат дIадодар, хIаьта 10 килограмм шиш дозал дар цун. Вай гIишлонхошта езараш дика, ейта, ниэ бола машинаш я. Цу тайпара машин арахеца дега декхар завода коллективна.

3 бетта из машина Iомеш цо баьча балхо дика хьокхамаш гойтар. ХIана уж дукха арахеца йоланьй. Конвейер тIа, хIара 3—5 минута вIашагIйолл керда машин. Цу машина дозал 1,6 килограмм мара дац, цудухьа цхьан кулгаца болх бу цуца. Укх шера ниттташ эзараш цу тайпара машинаш арахецаргья завода коллективо. Керда машин хараерзаеш дика дакъа лаьцар технологаша Б. Тимурзиева, А. Пака, токараша Х. Гойгова, А. Костоева зубофрезеровщика Я. Экажева, ниттта кхыбараша.

Б. ГАГИЕВ,
завода планово-экономически отдела начальник.

Партизанага каьхаташ ух

Сийлахь-боккхача Даьй мехка тIом лаьттача шерашка Александр Яковлевич Гречишникова пIенера вади а веддa Чехословаке территоре тIа чакйна ярсийн пленникех партизаний отряд вIашагI а еллa фашисташта духьала дира къовсам доаттабир. Чехословаци правительства «Доашо ЖIарг» яха орден елар цунна. ТIом йистебаьча Грозне вахавера нов. Гречишников.

Цох лаьца дувцар дар дукха ха йоацаш «Огонек» яхача журнала тIа. Цул тIехьагIа массехк ди даьча Гречишников болх беш волча почтампа адресах дукха каьхаташ аха лаьлар.

Тернопольски области, Чертков яхача городерча пионераша декар ду Александр Яковлевичагара цо цар сакъердамерча вIашагIкхетар хулача клубе злочно партизаний отрядо деш хиннача довнех лаьца дувцар. Из дах шоай письмош тIа Бельцы яхача города школа-интерната дешархоша а. Шоай школерча музеина из материал чIоагIа эшаш йолга язду дешархоша. Дукха письмош укийт цу отряде хиннача кхычa партизанаша а. Цу массахолча письмона безаме каьхаташ дахьийтад Александр Яковлевича.

С. ВОРОНИН.

ПЛАНАЛ СОВГIА

Грозненски кога гIирс беча фабрика № 7 йолча цеха коллектив дика къахьегаш я укх шера. Хьалхарча квартала план 24-ча марта 109,1 процент кхоачашьяьй цеха болхлоша. Планал сонгIа кхоатадах хьабаь арахийцаб 1,5 эзар сага буака кога гIирс. Март бетта план а 110 процент кхоачашъяьй цеха коллективо.

ХIанз «Малгобекнефта» НПУ кхоалагIча промысла мехкдаьттахой болам хьал а лаьца, керда декхараш тIанийца къахьегаш ба цеха болхлой. ЦIей сийна цар дош деннад бетта план 27-ча апреле кхоачаш а еш, арахецача продукце дикал планах лаьрхIачул 4 процент лакхъе. Бетта планал сонгIа цо арахецаргба 9 бIаь сага буаха кога гIирс. Балха юкъе яхьа лерхI 5 керда модель. Укх цхьан бетта коллективо кхоаергда 2 эзар дециметр тIоарски. Уж декхараш кхоачашдеча къаьстта дика къахьегаш ва закройщик А. Цадаев, прессовщик М. Антоненко, кхыбараш. Денгара дента къахьегама темпаш лакхъю болхлоша.

М.-С. ЧАХКИЕВ.

КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

Укх шера цхьоалагIча квартала план толамца кхоачашъяьй Грозненски депо вагонникаша.

Мая сийна декхараш тIанийцад цар хIанз. Цар дош деннад бь бетта план 102 процент кхоачашъе, арахецача продукцега дIабода мах 0,5 процент лохбе. Къаьстта дика къахьегаш ба токараш А. Мисирханов, И. Баканов, ниттта кхыбараш. Цар 140—150 процент кхоачашъю нормаш.

Г. ФЕДОРОВ.

КЪОНА МУЗЫКАНТАШ

Старопромысловски района центра гаьна йоаццаш, хоза зIейнача моттиге латт номер кхоъ йола музыкальни школа. 3 бIаь гаргга бер да цу чу дешаш. ХIаране ший безамга хьежжа фортепьяно, баян, чIондарг, духовой инструменташ, аккордион Iомабу.

БархI шера дийшача вай республикерча а кхыча городашкерча а училищашка дешаргда бераша, тIаккха царех бокъонца бола говзанчаш хул. Масала, Грознера музыкальни училище а кхыча хIанз Саратоверча консерваторе баянистлла Iомалуш я Кучеренко Галина.

Укх шера школа яьккха воал 40 саг. Царех дуккагIбараш музыкальни училищашка деша бака кийчлуш ба. Школе дика дешаш ба фортепьяно отделене 6-ча классера Забурунов Виталий, 5-ча классера Зюзюкин Валя, Нуркова Зоя. Дукха ха йоацаш района больнице памогаш болхарна концерт оттадеш цига керттера дакъе лоацаш бар уж дешархой. ЧIоагIа уж гIадбугаш дика аккордион лекхар Мариин Толика, чIондарг лекхар Пичугина Нинас, кхин аьлар Попова Таяс. Къоначa музыканташта а царна кулгалдеш хиннача хьехархочох Куркина Нина Павловнайна а дегтIара баркал а оалаш концерт чаккхдаьлар. Цу училища подшефи новкъостал ду Наурерча музыкальни школа дешархошта.

Ахкацарча сезонага ниттта кийчбу оаш дешархой, аьнна шийга хьттача директора Пронин Михаила аьлар:

— 20-ча май хургдолча шера отчетни концертага чIоагIа кийчлуш да тхо. ХIаране экзамен яларе хьисапе дакъа лоацаргда цу юкъе. Хьажа дог доагIаш дикей сакъердамен хургья 6, 7, 8 классашкарча дешархоша кийчъю померааш. Къаьстта дика деш дешархоша Осипова Сонис, Пирожейко Лизас, Грулева Галяс, кхыбараша.

А. ДОДОВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛАДУВГIА

РАДИО: 8.30 — Гуржий эшараш; 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (нохчий меттала); 16.03—«Хьинар долчун ирэ а хул» яха очерк (гIалгIай меттала); 16.20 — концерт; 16.55 — «Социализм — вай тешаме космодром» яха беседа (эрсий меттала); 17.15 — промышленноста болхлошта йола передача (эрсий меттала).

ХЬАЖА

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.28 — телевизиони кердалараш (эрсий меттала); 18.40 — доазол арахьарча гIулакхий хьакъехьа комментатора къамаьл 19.05 — «Космонавтика Ди» (гIалгIай меттала); 19.15 — город Сочех йола киноочерк; 19.35 — концерт; 20.00 — мультфильм; 20.15 — «Дунаевски эшараш» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улице, 15. Телефонаш: редакторе зам.—2-07-01; бехктокхама секретара—2-45-49; партийни вахарех, промышленностах, юртбоахамех, письмой отделий—2-26-72.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01, ответственного секретаря — 2-45-49; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-26-72.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци аргапрет.

Типография из-ва «Грозненский рабочий». Проспект Революции.

СФ02077. Заказ № 2126.